

...horuk v nove čase

Koordinacijski odbor sindikata sozda, akcijska konferenca Zveze komunistov v sozdu in poslovodni odbor sozda, so konec aprila obravnavali predloge za dopolnitev ustave SFRJ, ki so v javni razpravi. Osnova za oblikovanje stališč so bila gradiva, ki so jih v zvezi z dopolnili sprejeli Gospodarska zbornica Slovenije, Splošno združenje trgovine Slovenije in Splošno združenje agroživilstva Slovenije.

Počasi bi prišli dlje

Predlagana ustavna dopolnila je komentiral namestnik predsednika poslovodnega odbora SOZD Tone Mastnak. Njegov komentar je izhajal iz spoznanja, da sedanja ustava ne ustreza v celoti in jo je zato treba spremeniti, toda prav mnenja o tem, kako in koliko jo spremeniti, so deljena. Zavzel se je za tiste spremembe, ki v sedanjem trenutku pomenijo sprejemljive rešitve za vse federalne enote. Te zadevajo predvsem načrtovano zmanjšanje normativizma, večji razmah samoupravnih pobud in idej ter razvoj praktično uresničljivih in učinkovitih ekonomskih zamisli. Vse ostale rešitve pa naj bodo predmet dolgotrajnejših strokovnih obdelav z namenom, da bodo v svoji dokončni obliki zagotovile Jugoslaviji vstop v 21. stoletje brez ovirajoče idejne navlake. Za take rešitve naj se opredeli ljudstvo v široki javni razpravi, sprejmejo pa naj jih pristojni organi republik in pokrajin.

V sedanjih okoliščinah pa bi morale zaživeti predvsem tiste spremembe ustave, katerih cilji so: sprememba odnosa do dela, ustvarjalnosti in lastnine, zagotovitev racionalne notranje samoupravne organiziranosti OZD ter

medsebojno neinstitucionalno povezovanje gospodarstva. Vsak od navedenih ciljev nosi seveda vrsto podrejenih vprašanj, ki zahtevajo posebne opredelitve.

Kar je tvoje je moje, se ni povsem obneslo

Komentator je bil, predvsem precizen v oblikovanju zahteve do popolnejšega definiranja lastnine. Menil je, da zgolj družbeno lastnina proizvajalnih sredstev ne more biti zadostno vodilo k uspešnejšemu razvoju temveč, da ji mora kot družbeno dopustna in z ustavo opredeljena slediti tudi zasebna. Ta pa naj se manifestira v vseh oblikah vlaganja zasebnega premoženja z namenom oplemenititi višino celotnega družbenega proizvoda. Posebej zanimiva in izpostavljena je bila zahteva po novi definiciji združne lastnine, in sicer: združna lastnina je lastnina združnih organizacij, ki je v upravljanju članov zadruga in se deli:

- na družbeno premoženje, s katerim soupravljajo člani zadruga
- na individualne premoženjske deleže članov, ki nastajajo z neposrednimi vlogami članov ter s tekočim individualiziranim do-

hodkovnim deležem združnikov, ki ga ustvarjajo s tekočim poslovanjem v zadrugi in jih združujejo za nadaljnje poslovanje v zadrugi. Obseg skupne združne lastnine na podlagi individualnih premoženjskih deležev članov zadruga, je neomejen.

Merilo: imej, kolikor lahko obdelaš

Zanimivi so tudi Mastnakovi predlogi glede lastnine kmetijskih zemljišč. Po njegovem predlogu naj lastninska pravica do velikosti kmetijskega obdelovalnega zemljišča ne bo omejevana s predpisom, temveč naj bo merilo za velikost te lastnine izkoriščenost zemljišč oziroma sposobnost za njegovo obdelovanje, ki bo temeljilo na minimalnih agrotehničnih ukrepih, ki jih predpisuje republiški zakon. Poleg te, pa avtor ponuja še drugo rešitev zemljiškega maksimuma: največji obseg kmetijskega obdelovalnega zemljišča naj predpisuje republiški zakon s tem, da bo ta odvisen od kakovosti in položaja zemljišč, predpisana omejitev pa ne bi smela biti manjša od 20 hektarov na kmečko gospodarstvo.

Vse navedene predloge je avtor utemeljil z navajanjem naslednjih okoliščin in dejstev: predlagane rešitve vprašanja lastnine bi močno spodbudile samodejni interes za dobro gospodarjenje, razumna tveganja, ustvarjalno delo ter pripravljenost za varčevanje in s tem ustvarjanje akumulacije. Kot izrazito nespodbudno je ocenil usta-

Glasilo je namenjeno na naslov:

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd
Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Leto XXV

Ljubljana, maj 1988

št.: 5

vno tezo o izločitvi izjemnega dohodka v proračun federacije.

Ustanovitev TOZD omejena na pravico

Sedanjo samoupravno organiziranost OZD je Mastnak ocenil kot samo sebi nasprotno in poudaril, da je "dolžnost" delavcev, da se organizirajo v tozd absurd, da je za njihovo organiziranost povsem dovolj, če je stvar opredeljena samo kot pravica. V zvezi s tem predlogom avtor meni, da je treba v organiziranosti združnega dela dati poleta racionalnemu upravljanju, združeno delo naj samo opredeljuje odnose v okviru višje institucionalne organiziranosti. Pri tem pa mora biti delovna organizacija temeljni subjekt razvoja in tržnega poslovanja. Temeljne sestavine takega subjekta pa so: združevanje pretežnega dela sredstev, namenjenih za naložbe v enostavno in razširjeno reprodukcijo, skupno poslovanje. Delovna organizacija brez teh sestavin je nesmiselna. Enak kriterij naj bi veljal tudi za združevanje delovnih organizacij v sozde.

Vrsto pripomb je avtor oblikoval tudi na zasnovano neposredno odločanje delavcev. Praksa je namreč zavrnila referendum kot zakonsko predpisano obliko odločanja o stvareh, ki ne pomenijo vsebinskega reševanja področij, ki jih urejajo samoupravni splošni akti. Referendum, kot oblika osebnega odločanja naj ostane le za en sam temeljni akt organizacije združenega dela, v katerem so opredeljeni konstitutivni elementi in temelji medsebojnih odnosov v OZD. Poleg tega pa naj se glede veljavnosti referendumskih odločitev sprostijo tista merila, ki so doslej onemogočala dokončno veljavnost akta v primerih, ko se zanj ni odločila potrebna večina delavcev posameznega subjekta, združenega v delovno ali sestavljeno organizacijo. Za te primere je po predlagateljevem mnenju dovolj 2/3 večina po številu subjektov s tem, da je predlog sprejela večina delavcev v vsakem od teh subjektov.

Posiljeno sporazumevanje je na glavni greh

Skrbno je predlagatelj analiziral sedanje ustavne možnosti povezovanja gospodarstva, ki ni

so uokvirjene v statusne oblike. Pri tem je menil, da so sedanje pravno možne rešitve zadovoljive, moteči in problematični pa so družbeni pritiski, ki so posiljevali večinoma z nepotrebnim sporazumevanjem, ki ga je ocenil kot dogovorno gospodarjenje. To pa je označil kot izvirni greh gospodarske krize. V svojem predlogu je avtor menil, da je treba na tem področju zagotoviti naslednja načela: načelo popolne prostovoljnosti in svobode pri povezovanju in dogovarjanju medsebojnih odnosov, načelo prvenstvenosti tržno-ekonomskih odnosov oziroma pogodbenih odnosov, načelo združevanja dela in sredstev na osnovi samoupravnega sporazumevanja in skupnega upravljanja na področjih, kjer so omejene tržne možnosti, večja rizičnost poslovanja. Vse to pa pod pogojem, da se s takim sporazumevanjem ne ustvarjajo monopolne koristi.

Veliko besed je komentator namenil tudi vprašanju ureditve sovlagateljskih odnosov. Tu je predvsem oblikoval stališča do upravljaljskih pravic. Ta temeljni odnos bi moral biti enoten za domača in tuja sovlaganja, za udeležence v združni lastnini kot za občane, ki bi vlagali svoje premoženje.

S papirnatim zmajem ne bo socializma po meri ljudi

Udeležba na seji je bila skopa. Tema zahtevna, podana sicer dokaj preprosto in razumljivo, vendar pa bi pričakovali tudi pojasnil o tistih zadevah, o katerih preposti ljudje v zvezi z ustavnimi dopolnili največ slišimo. O usodi položaja republike, narodne samobitnosti in njegove pravice do samoodločbe, ustavnem referendumu, skratka o temah, ki so razgibale slovensko in jugoslovansko javnost. Dejstvo je, da zdravih gospodarskih teženj ne bo uresničeval papir, temveč delovno in družbeno osveščen človek, tisti, za katerega naj bi oblikovali socializem po njegovi meri.

Udeleženci seje so predloge za spreminjanje ustavnih dopolnil, ki jih je nanizal in oblikoval Mastnak, v celoti podprli, prav tako pa tudi stališča Gospodarske zbornice in obeh združenj. Stališča smo poslali Republiški konferenci SZDL. Usoda pa bo znana v paketu.

Ja, ja, 6+2=8, toda ali je 6 proti 2 še vedno 8?

Združena finančna funkcija

Draga Vaupotič

Za delavce 7 x večje obresti, za sozd pa 9 milijard prihrankov

Na zadnji seji Zbora Mercator — Interne banke so delegati obravnavali poročilo o delu banke v preteklem letu. Ugotovili so nedvomno prednost organiziranja finančne funkcije na ravni sestavljene organizacije, ki je merljiva tudi z neposrednimi finančnimi učinki.

Z združevanjem investicijskih sredstev je bil uresničen del srednjeročnega programa razvoja sozda, ki je zadeval leto 1987. Združenih je bilo 6,7 milijarde dinarjev, z njihovo pomočjo pa uresničenih 64 naložb v skupni predračunski vrednosti 17,7 milijarde dinarjev. Združena sredstva so predstavljala pomemben vir — v povprečju 32 %, lastna sredstva investitorjev pa 58 %. Trdimo lahko, da večina naložb ne bi bila uresničena brez pomembnega deleža združenih sredstev (bančni viri le 10 %). Podatek je toliko pomembnejši glede na zakonsko ureditev, ki za naložbe dovoljuje le porabo sredstev amortizacije.

V zvezi z naložbami pa velja omeniti tudi prihranke OZD iz naslova pridobivanja garancij. Do prepovedi izdajanja garancij, ki velja za interne banke, je Mercatorjeva banka izdala 5 garancij za zagotovitev sredstev v znesku 1,1 milijarde dinarjev in 8 garancij za dobro izvedbo pogodbenih del v skupnem znesku 283 milijonov dinarjev. Organizacijam je tako prihranila 2,3 milijona dinarjev pa tudi številna zamudna in odiozna pota na temeljne banke.

Združevanje sredstev za skupno plačevanje obveznosti se je potrdilo kot ena najbolj smotrnih in racionalnih oblik združevanja, tako za organizacije združenega dela, ki imajo na svojih računih pozitivno stanje, kot tudi za tiste, ki imajo stanje negativno. To združevanje sredstev je namenjeno medsebojni poravnavi medsebojnih obveznosti in zagotavljanju skupne likvidnosti. Za poravnavo medsebojnih obveznosti članice banke ne potrebujejo žiralnega denarja, zaradi česar je bilo treba zagotoviti bistveno manj dodatnih sredstev. Ocenjujemo, da smo z internim poravnavanjem medsebojnih obveznosti pri obrestih prihranili najmanj 3 milijarde dinarjev.

Plačilo obveznosti preko Službe družbenega knjigovodstva običajno zadrži denar v kanalih plačilnega prometa povprečno dva dni. Tudi pri tem smo s poravnavo obveznosti preko internih računov nekaj prihranili.

Poslovanje preko internega računa temelji na načelih tekočega računa, kar pomeni, da ima OZD, ki nima dovolj lastnih sredstev le toliko kredita, kolikor ga zadevnega dne potrebuje za poravnavo svojih obveznosti. To pa pomeni, da plačuje obresti le za dejansko uporabljena kreditna sredstva (obresti od negativnega salda na internem računu). Podobne ugodnosti uživa tudi OZD, ki ima na računu pozitivno stanje. Za vsak dinar, ki ga združi v interni banki kot vloga na vpogled, dobi visoke obresti. In to brez ozira ali v času združevanja potrebuje likvidna sredstva ali ne. V še bolj ugodnem položaju pa so tiste organizacije, ki so Službo družbenega knjigovodstva pooblastile, da po končani dnevni obdelavi v plačilnem prometu, saldo žiro računov prenašajo v dobro žiro računa Mercator-Interne banke. Te organizacije praktično nimajo niti dinarja, ki ne bi krožil in se ne obrestoval.

Te organizacije so lani pri obrestih prihranile 800 milijonov dinarjev. Organizacijam, ki so potrebovale dodatna sredstva, je interna banka zagotavljala sredstva v največji meri iz sredstev, ki so jih imele ostale organizacije kot viške na svojih internih računih. Tako je bilo v preteklem letu okrog 90 % likvidnostnih kreditov zagotovljeno iz združenih sredstev na internih računih, le 10 % potrebnih sredstev je bilo zagotovljenih iz drugih virov. Med njimi so bile hranilne vloge najpomembnejši vir. Na račun takega prelivanja sredstev smo prihranili

4 milijarde dinarjev. Prihranki pri obrestih iz tekočega poslovanja bi bili lahko bistveno večji, če bi lahko zagotovili planiranje odlivov in prilivov sredstev in če bi lahko tekoče obveznosti enakomerno prerazporedili.

Z združevanjem sredstev, namenjenih skladu federacije za pospeševanje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo, smo bili lani manj uspešni, predvsem zaradi spremenjene zakonodaje in počasnega sporazumevanja z nerazvitimi glede sovlaganja teh sredstev. Časovno smo sovlaganja urejali tako, da so združevali čim dlje ta sredstva uporabljale za tekoče poslovanje istočasno pa v dogovorjenih rokih izpolnjevale finančne obveznosti iz naslova sporazumov o sovlaga-

njih. Na ta način je bilo pri obrestih prihranjenih okrog 120 milijonov dinarjev.

Z združevanjem sredstev rezerv, namenjenih v sklad republike in občin, smo pokrivali izgube v sozdu. S tem smo preprečili odliv sredstev iz Mercatorja, učinek pa je prihranek 900 milijonov dinarjev za obresti.

Zanemariti ne gre še ene prednosti združene finančne funkcije — zbiranje hranilnih vlog delavcev. To prinaša poleg skupne koristi tudi neposredno korist delavcem OZD, ki so članice banke. Obrestne mere za vloge na vpogled so bile v Mercator-Interni banki 7 krat večje od obresti pri poslovnih bankah. Za članice banke so hranilne vloge delavcev zanimive predvsem za-

to, ker se sredstva počasneje prelivajo v porabo, po drugi strani pa izplačevanje osebnih dohodkov preko temeljnih bank (tekoči računi in hranilne knjižice delavcev) za organizacijo, ki mora za izplačilo osebnih dohodkov najeti kredit, pomeni, da bodo obresti za delavce 15 krat nižje od obresti, ki jih je morala organizacija plačati za najeti kredit za osebne dohodke.

Pogostokrat se slišijo očitki, da od skupnega nimamo nič ali pa bore malo. Pa seštejmo le to, kar se seštevati da: vsota je najmanj 8,8 milijarde dinarjev. Bi lahko na lažji način zaslužili ali prihranili toliko? Pa bi lahko še več, če bi se tudi v OZD finančne funkcije lotili bolj strokovno, resno in odgovorno.

TUNGERER

Dagmar Szilagyi

Pešamo.

Ker tržno komuniciranje ni umetnost, namenjena galerijam in zgodovini, temveč poslovna dejavnost namenjena ustvarjanju dohodka, je najpomembnejši kriterij njenega ocenjevanja vsekakor učinek. Odzivnost propagandnih sporočil v nemajhni meri vpliva na prodajo, razširjanje izdelkov in storitev, s tem pa seveda na ustvarjanje dohodka.

Eden od ciljev ekonomske propagande, kot sestavnega dela tržnega komuniciranja je seznaniti potencialnega potrošnika z našimi izdelki ali storitvami in vplivati nanj tako, da bo postal tudi dejanski potrošnik. Gospodarski subjekti to počno na različne načine. Najopaznejši med

njimi je ekonomska propaganda v množičnih medijih. Organizacije, ki se zavedajo pomembnosti in moči ekonomske propagande na potrošnike, usmerjajo nemajhna sredstva v to dejavnost, kajti če gledamo na propagandni pritisk, ki ga gospodarstvo izvaja skozi prizmo sredstev porablje-

nih v ta namen, potem je treba reči, da ta niti ni tako šibek.

V jugoslovanskem časopisu za trženje in tržno komuniciranje Media marketing lahko v januar-ski in aprilski številki pogledamo, kakšen je delež Mercatorja v tem propagandnem mediju. Analiza propagandnega barometra za leto 1987 kaže, da je Mercator na 10. mestu med 100 jugoslovanskimi organizacijami. Primerjava kaže, da je Emona na tej lestvici prva.

Propagandni barometer za prvo četrtletje 1988 pa kaže, da je

delež vloženih sredstev manjši, propagandni pritisk slabi, saj je Mercator iz 14. mesta v januarju, v marcu padel na 24. mesto.

Podatek bi nas moral nekoliko zaskrbeti v tem smislu, da bi se vprašali po vzrokih in posledicah. Obljubljani pogoji za gospodarstvo trga in ne distribucije, bodo nazadnje zajeli tudi trgovanje. Imamo koncept za dovolj agresiven in strateško naravnani marketing, katerega sestavni del je tudi EPP?

Nova prodajalna
Vesna Bleiweis

Lepotica za samostanskimi zidovi

Stična, 13. maja — za zidovi 850 let starega Stiškega samostana je zaživela nova prodajalna. V Stiškem samostanu je odprta prodajalna izdelkov Mercatorjevih organizacij. To je specializirana prodajalna mesnih izdelkov, sirov, kakovostnega vina, moke, suhe robe in samostanskih spominkov.

Samostan — otok miru, zbrani, duhovnega ravnotežja, zakladnica slovenske kulturne dediščine. Stiški samostan, stoletno gospodarsko in duhovno gibalno dolenske in slovenske dežele. V grbu ptica, v misli duhovna luč. Peščica patrov.

SOZD Mercator — gospodarski kolos, v viharjih vodah go-

spodarske in družbene krize, gospodarsko — politična združba 40 tisoč delavcev in kmetov. V grbu oranžni M, v misli denar. Peščica zagnancev.

Misel, da bi za samostanskimi zidovi nastala prodajalna izdelkov, po katerih je nekoč slovela stiška opatija, sedaj pa jih izdeluje nekatere Mercatorjeve orga-

nizacije, je životarila že dolgo. Dokler si niso segli v roke pravi ljudje, ki so našli skupni jezik, sk upen interes.

Nič koliko zadev je bilo treba urediti, da je misel dobila krila. Nič koliko pátov in prepričevanj. Toda, če imaš cilj, najdeš pot.

Stiški opat dr. Anton Nadrah je pozdravil vse udeležence otvoritve, grosupeljski župan Marjan Ahlin, pa je prodajalno slovesno odprl.

Citre Mihe Dovžana, harmonika Vitala Ahačiča in glas Toneta Kozlevčarja, so odmevali v pred-

verju prodajalne. Otvoritev trgovine ni bila stereotipna, narejena po vzoru frazerskega in dologovestnega besedovanja, čaščenja prehojenega in hvalisanja prihodnjega. Povedano je bilo, kdo so bili ljudje, ki so si segli v roke in ustvarili eno najlepših prodajaln, za katero so sredstva zagotovile Mercatorjeve organizacije in s tem v grosupeljski občini odprle še ena vrata skozi katera bo domači in tuji svet kulturno spoznal kaj ima slovenska dežela.

Po skupni poti do nove prodajalne so hodili :

— stiški opat, dr. Anton Nadrah in pater Avguštin

— za SOZD Mercator : koordinatorka Meta Potočnik, podpredsednik poslovnega odbora SOZD Mitja Ponikvar, dipl. iur. Vera Aljančič, direktor Mercator-Pekarne Grosuplje Štefan Plankar, Mercator-KŽK Gorenjske, TOZD Me-soizdelki Škofja Loka, Mercator-Ljubljanske mlekarne, TOZD Mlekarne, Mercator-Kmetijska zadruga Metlika, TOZD Vinska klet, Mercator-Agrokombinat Krško, TOZD Vinogradništvo kleti, Mercator-Kmetijska zadruga Ribnica

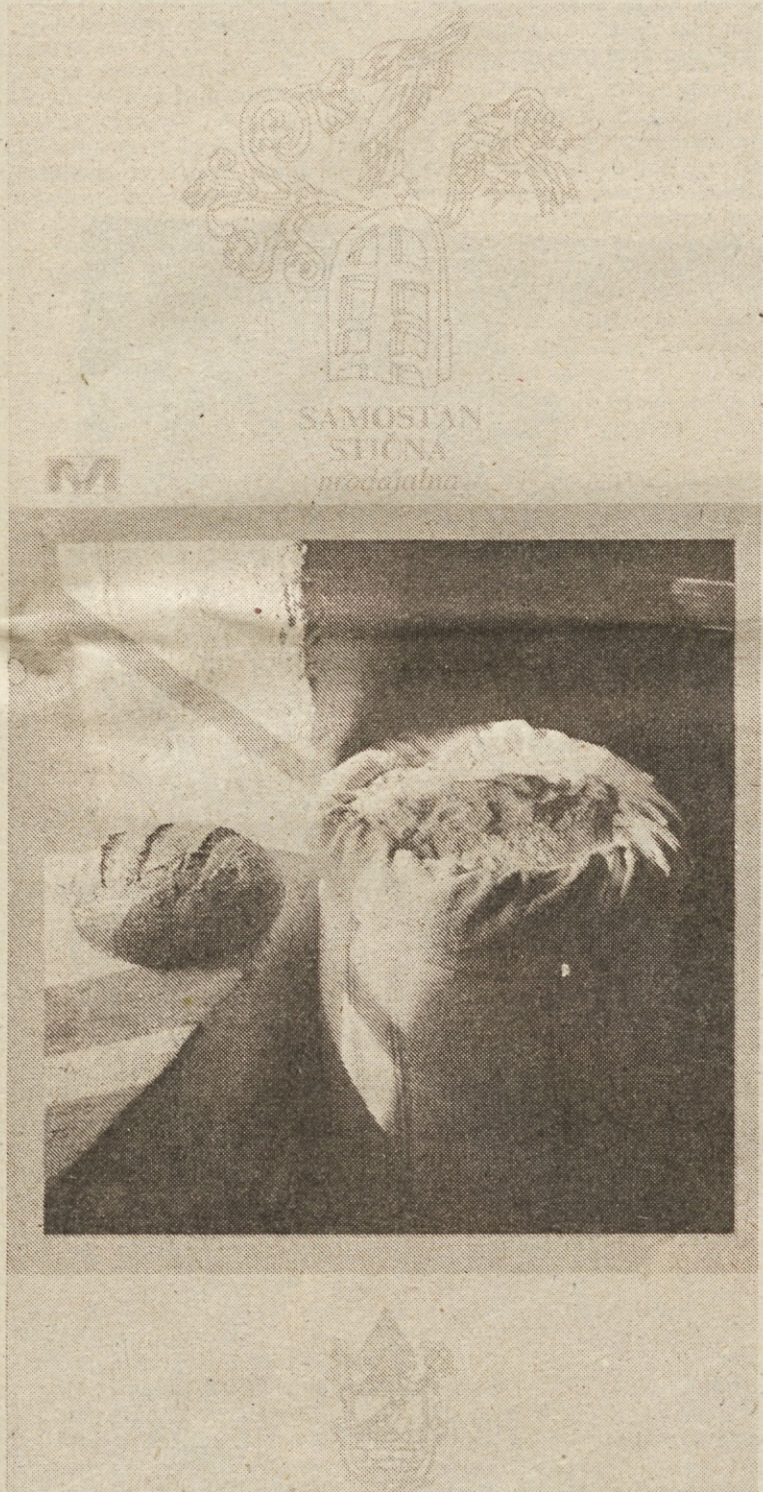
— tenkočuten oblikovalec notranje opreme arhitekt Damir Dobronič iz Mercator-Tehne, TOZD Investa,

— akademski kipar Tomaž Kržišnik, ki je izdelal likovno opremo prodajalne in s sodelavci oblikoval celotno grafično podobo. — izvajalci del : mizarstvo Pečnik iz Velikih Lašč, fajančni izdelki Mercator-MT, TOZD Contal — Steklo, Dekor, pečnice pa so izdelek novomeškega Pionirja

— organizacija izvajalskih del in nadzor Peter Zidanič, Mercator-Tehna, TOZD Investa.

M-Pekarna Grosuplje je bila nosilka posla pri urejanju prodajalne. Takole se je predstavila v katalogu.

V katalogu so predstavljene nekdanje samostanske dejavnosti. Naslovnico kataloga je posnel Damjan Gale.

Neverjetno, toda resnično
Vesna Bleiweis

Priznanje OF za trgovino

Ob slovenskem prazniku — Dnevu osvobodilne fronte je prejela priznanje tudi trgovska prodajalna, in sicer trgovina Mercator-Rožnikovega tozda Grmada na Bratovževi ploščadi v Ljubljani.

Trgovci smo bolj vajeni graja kot priznanj. Zlasti v urbaniziranih in gosto naseljenih soseskah, kakršna je ljubljanska Bratovževa ploščad. Priznanje OF je delavcem prodajalne podelila krajevna konferenca SZDL v krajevni skupnosti Urška Zatler.

Predlagatelj je podelitev priznanja utemeljil takole :

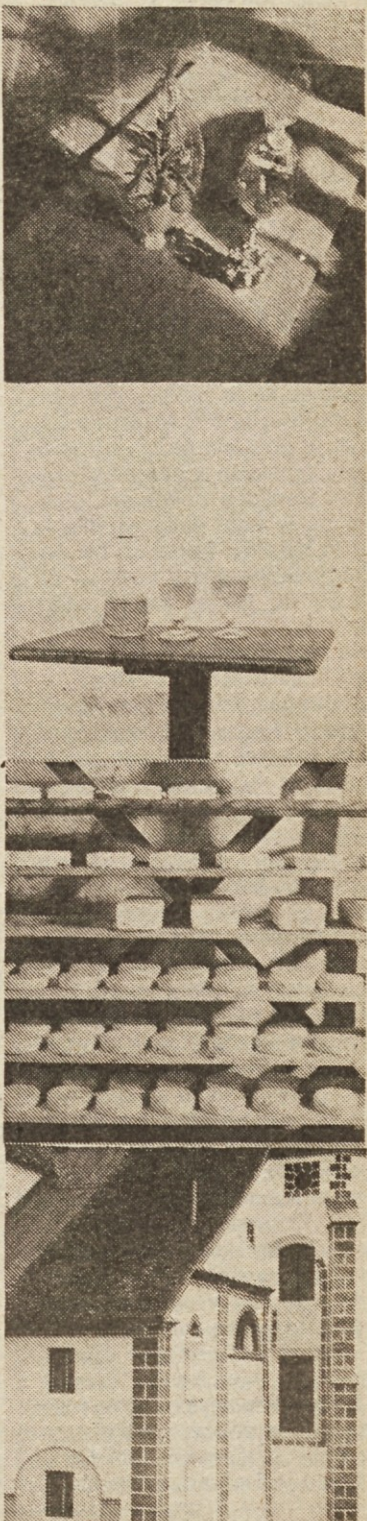
»Od vsega začetka se je poslovalnica Mercatorja, ki domuje v samem centru naše krajevnosti z največjo možno mero in posluhom odzivala našim željam, potrebam in idejam.

Kljub temu, da je prostorsko omejena, pa ponudba blaga v tej trgovini nemalokrat presega pričakovanja nas vseh. Pestra je in kakovostna hkrati. Poleg vsega pa je prav v tej trgovini moč srečati ljubeznivost, ustrežljivost, pripravljenost priskočiti na pomoč, kljub vesm tegobam, ki jih povzročajo delovne razmere in pogoji.

V vseh letih se predstavniki

poslovalnice vključujejo v vse oblike krajevnosti samouprave (skupščina, krajevna konferenca SZDL, potrošniški svet), odziva pa se tudi na posebej pripravljene in organizirane akcije (popravlilo ploščadi, srečanje krajanov ob prazniku Posavja ipd.)»

Podeljeno priznanje je dragoceno že zato, ker v sebi nosi tudi drugo spoznanje : trgovina je sestavni del okolja, z njim živi in zanj tudi skrbi. Sožitje med trgovino in potrošniki je kronano z družbenim priznanjem. Le kdaj bo več tega? Tako se vpraša marsikateri trgovec — kako pa se do njega pride, vam bomo povedali v naslednji številki, ko vam bomo predstavili delavce v trgovini na Bratovževi ploščadi.

Drugače gre lažje

Vesna Bleiweis

Teden beograjske Veleblagovnice

Enkrat na leto se v beograjskem M – Rožnikovem tozdu Veleblagovnica, ki je obenem tudi že kar veleblagovnica sama, predstavijo Mercatorjeve proizvodne organizacije in njegovi večji poslovni partnerji iz Slovenije. Predstavitev spremljajo pokušine izdelkov, prikazi njihove uporabnosti, praktični nasveti in še vrsta drugih dejavnosti, ki prve pomladne dni v trgovini naredi drugačne, vabljlivejše za kupce.

Odziv pride kasneje

Letos so bili omenjeni dnevi med 11. in 16. aprilom. Z veliko mero spretnosti, izkušenj in znanja, jih je prijetno pripravil Mile Bitenc s sodelavci iz Veleblagovnice in drugih M-Rožnikovih temeljnih organizacij. Zbral je veliko propagandnega gradiva, za vrsto presenečenj za kupce, so poleg proizvodnih organizacij poskrbeli tudi v Veleblagovnici.

»Kupce, ki v teh dneh kupujejo v naši samopostrežni trgovini, čaka veliko presenečenje. Mednje bomo z žrebom razdelili vrsto privlačnih nagrad – od TV sprejemnika, Labodovih srajc, tedenskega paketa počitnic v Radenski, Medexovih izdelkov do cele vrste manjših, pa vseeno kar precej vrednih nagrad. Beograd je mesto, kjer se dober glas oziroma glas o dogajanju, ki je ne navadno, hitro razširi. O dogajanju v blagovnici je poročala beograjska televizija, še več pa bo povedati o odmevnosti podobnih akcij, ko bodo o njih spregovorili sami potrošniki na posebni konferenci, ki bo vrhunec tega tedna.« To so besede direktorja tozda, **Mirka Paravinje**, ki tozda vodi tretje leto. »Posebnega takojšnjega učinka take akcije nimajo, so pa gotovo pomembne z vidika poudarjanja Mercatorjeve prisotnosti v beograjskem prostoru, glasovi o dogajanju pa pripeljejo potencialne kupce. Tega se nekaj naših kratkovidnih delavcev ne zaveda in ti so pri takih akcijah pravi nergači in godrnjači.«

Predstavili smo...

Vrsta izdelkov slovenskih proizvajalcev se je vabljivo predstavila Beograjčanom. Mirenska Dana jih je povabila na pokušino likerjev, izdelanih iz eksotičnih sadežev marakuje in kokosa, otrokom pa je nam enila napitke iz sadnih sirupov. Kupci so bili deležni posebne pozornosti – ob nakupu so prejeli Danin sadni sok.

Na svoj račun so prišli tudi ljubitelji delikatesnih izdelkov – Mercatorjevi tovarni mesnih izdelkov iz Ljubljane in Postojne, sta jih povabila na pokušino svežih salam, mortadele, piščančje in tirolske salame. Vse so lahko použili z namazi Mercator-Ete, Kolinski nimni izdelki iz programa Thomy ter Žitovim ajdovim kruhom. Zalili pa z odličnim belokranjskim vinom iz Mercatorjeve vinske kleti v Metliki in Krškem ali pa Unionovim Pils pivom.

Komur je bilo več do spoznavanja nove pijače Šum in Miral, ki ju izdeluje Radenska, je lahko segel po njiju in ju pokušal ob nastopu plesne skupine Stil in gledanju video filma o Radencih. Za diabetike in tiste, ki se bojijo pravega sladkorja, je poskrbela Bayer Pharma z Natreenom, umetnim brezkaloričnim sladilom. Za zdravilne kure z izdelki Medexa je bilo med obiskovalci blagovnice veliko zanimanja.

Posebno pozornost je vzbudil rice crispy, nov izdelek Mercator-Embe. Voditelj pokušine Mile Bitenc, ga je pripravil z jogurtom Mercator-Ljubljanskih mlekar, kupce pa je Emba obdarovala še

s pecilnim praškom in vanilijevim sladkorjem. Sladkosned oziroma sladoled Ljubljanskih mlekar v družinskih zavrtkih je, pripravljen na različne načine, doživel velik uspeh.

Vrh je teden slovenskih proizvajalcev dosegel zadnji dan, ko so se na modni reviji predstavili: Rašica, Mura, Labod, Jutranjka, Modex, Triglav, Šešir, Galant in Lisca. Plesalke skupine Stil so revijo imenitno poživile. Revijo je vodil Mile Bitenc, ki ni pozabil poudariti komercialnega namena

zanesljivo prepričali, da stikov z matično organizacijo ne ovirata ne oddaljenost, ne komanda. Se pa zato srečujejo z okoliščinami, ki so posebnosti okolja, v katerem živijo in delajo. Brez »rukarjev« še ni preživel noben direktor beograjskega tozda. Vselej se najdejo ljudje, ki jih kaj moti in zadeve, pa čeprav gre za zahtevno po dobrem in poštenem delu, spolitizirajo. »Moje vodilo je: kdor noče delati, in to dobro, naj gre. Enako merilo velja tudi zame. Tak odnos mnoge moti, ne moti pa jih dobra plača. S težavami, takimi in drugačnimi, sem se spoprijel in menim, da bom le z enotnim vodstvom tozda in enotnim celotnim kolektivom, uspel pripeljati blagovnico med »špico« beograjskih organizacij. Pri tem mi je vedno dobrodošla

podatek dovolj plastično kaže na beograjske razmere.« Direktor Mirko Paravinja gotovo ne sodi med jadikovalce, ki bi za vse slabo iskali vzroke izven svojega dometa delovanja. »Še vse preveč smo tolerantni do slabega dela in slabega odnosa do premoženja, ki nam je zaupano. Tudi v naši blagovnici boste našli na oboje, res pa je, da je bilo v preteklosti tega precej več. Tarnamo o veliki nezaposlenosti, pa nam je razpis za prosta dela in naloge pokazal kakšni kadri iščejo delo. Na razpis se je javilo 35 kandidatov, med njimi je bil en sam, ki je naredil kolikortoliko spodbuden vtis. Zanj smo se že odločili, ko pa smo mu pokazali pisarniške prostore, je ogorčeno izjavil »Jaz sem navajen kabinet-

ne dober osebni dohodek. Ob tej ugotovitvi mi bo kdo očital pristranskost in nenaklonjenost, toda braniti se jo upam z obema rokama.

Pa vi Slovenci...

Zvoki alpskih poskočnic, ki imajo več skupnega z jodlarijo, kot pa z nami na sončni strani Alp, so opozarjali kupce, da se v trgovini dogaja nekaj, kar je povezano s to deželo. Nehote prislunneš komentarjem. Večina pohvalnih in vsi se začnejo približmo enako... »pa ovi Slovenci«, potem malo zavijejo

Nastop plesne skupine Stil je poživil modno revijo, pa tudi pokušino ŠUMA in MIRALA, novih pijač iz Radenske.

revije – prav te izdelke lahko kupite prav v tej blagovnici.

Ves teden so se potrošniki seznanjali z uporabnostjo kozmetičnih izdelkov Ilirije – Vedrog, kolekcije In blue ter z izdelki D ahlie. Če ste se zdeli sebi premalo čedni, so vas demonstratorke ličenja povsem spremenile.

Konferenca s potrošniki je pokazala, da si potrošniki takih predstavitev želijo, saj imajo premalo možnosti natančno spoznati ponujeno blago oziroma izdelke. Dogajanje v blagovnici si bodo mnogi zapomnili tudi zaradi nagrad.

Kako pa sicer?

Marsikdo bo dejal, da blagor tozdu, ki je daleč od carja in pod drugo ozemeljsko komando. V beograjskem tozdu bi ga

poslovna, strokovna in tovariška pomoč sodelavcev iz Rožnika in sozda. Poslovni rezultati tozda dokazujejo, da le gre navzgor, čeprav tega na samem objektu ni videti. Ta kaže škrbine na vseh koncih in resnično je potreben celovite, vendar postopne obnove. Nekaj smo sicer postorili na pročelju, vendar je to v primerjavi z ostalim, kar nas čaka, prava malenkost. Tudi sredstva za obnovo ne bodo majhna. Lani smo jih ocenili na 150 starih milijard. V Investi pripravljajo projektno dokumentacijo za obnovo, finančno pa bo vsesкупaj odvisno od naših poslovnih uspešnosti. Trenutno se nam ne godi preveč slabo. Od januarja do marca smo imeli precej velik promet in ta nam je omogočil, da smo aprila izplačali za Beograd zelo dobre osebne dohodke – povprečno 360 tisoč dinarjev na zaposlenega. Za ilustracijo: pri nas je prodajalka prejela okrog 320 tisoč dinarjev, v PK Beograd pa 110 tisoč. Že ta

negla dela«. No ja, sem si mislil, ti kar ostani v kabinetu in igraj pomembnega pisarniškega molja. Če ti ustreza 150 tisoč dinarjev manj, le da si navidez ugleden birokrat. Od devetih pripravnikov, ki jih moramo letno zaposliti, sta uporabna eden do dva.«

Ta pogovor z direktorjem je bil nenavadno podoben tistemu iz pred treh let. Takrat je bil sedanji direktor, bi rekli, še direktorski pripravnik. Marsikaj od tistega, kar je obljubljal na začetku je tudi uresničil. Ko greš čez prodajne prostore se ne moreš znebiti vtisa, da vlada določena mera ležernosti (prazne police, prodajalke pa zbrane v grozde, nekaj aranžerskih ostankov v spominja na 15 letnico blagovnice, ki je bila lani, marsikje b i oguljenost in starost hiše spretno prikrili s temeljito uporabo vode, detergenta in ščetke ter domiselno postavitvijo regalov), ki ji ne bo kos še tako domiselna poslovna politika, ki je ne bo spremenil ne slab,

na drugo plat in končujejo pri politikantskih komentarjih. Očitno je, da so sredstva obveščanja opravila svoje. Še ajdov kruh ne more brez političnega komentarja o stališčih dežele z lipovim listom. Dobrohotna zaničnost okolja... ali pa razdiralne posledice ne celovitega in tendencioznega obveščanja. Grenak in neprijeten občutek, da tako malo vemo drug o drugem. Sicer pa je prisluškovanje nekaj grdega, zlasti še, če je uporabljeno tudi pri zapisu o utripu v tozdu.

Pa mi je grenkoba o tem, koliko vemo drug o drugem, prišla prav tudi za razmišljanje o isti zadevi, le omejeno na krog pod sozdovalo marelo.

Privlačne promene

Vesna Bleiweis

Nedelja beogradske Veleblagovnice

Proizvodne organizacije i značajniji poslovni partneri soura Mercator in Mercator — Rožnika, ooura Velebalgovnica Beograd u Beogradu se predstavljaju jednom godišnje. Tom prilikom je za kupce pripremljena degustacija proizvoda, demonstracija njihove primenljivosti, a istovremeno mogu dobiti i praktične savete. Navedene i još niz drugih aktivnosti čine prve prolećne dane u trgo vini drugčijim, još privlačnijim.

Odjek stiže kasnije

Ove godine pomenuti su dani održani između 11. i 16. aprila. Pomoću saradnika iz Velebalgovnice i ostalih M — Rožnikovih organizacija te, naravno velikom merom umešnosti, iskustva i znanja, pripremio ih je Mile Bitenc. Prikupio je obiman propagandni materijal, dok se osim proizvodnih organizacija za niz iznedenja za kupce pobrinula i Veleblagovnica sama.

"Kupce, koji ovih dana kupuju u našoj samoposluzi, očekuju brojna iznenađenja. Ždrebom će neki od njih postati dobitnici privlačnih nagrada — od TV prijemnika, košulja tvornice Labod, jednonedeljnog odmora u Radencima, proizvoda Medexa —

do manjih, ali ipak vrednih nagrada. U Beogradu se dobar glas, odnosno glas o nekom neobičnom zbivanju izuzetno brzo proširi. O tome, šta se dešava u našoj Veleblagovnici, izveštavala je i Televizija Beograd. Kako su prihvaćene ova i slične akcije, moći ćemo da kažemo nešto više, kada se o tome izjasne i potrošači na posebnoj konferenciji, koja će svakako predstavljati vrhunac nedelje," rekao nam je Mirko Paravinja, koji je rukovodilac ooura već treću godinu. "Ovakve akcije ne postižu naročiti efekat, koji bi se morao odmah primetiti, ali su bez sumnje veoma značajne. Ako jih posmatramo iz aspekta naglašene prisutnosti Mercatora u beogradskom prostoru to se ne može osporavati. Vesti o tome, da se nešto zbiva, dovode i potencijalne kupce, što nekolicina naših kratkovidnih radnika ne shvata. Prilikom ovakvih akcija oni su prava dangizala i gundala.

Predstavili smo ...

Beograđanima je na privlačan način predstavljen niz proizvoda: Dana iz Mirne pozvala ih je na degustaciju likera, pripremljenih od ekzotičnog voća (marakuje i kokosa), a deci su bili namenjeni napici od voćnih sirupa. Posebna pažnja posvećena je kupcima, koji su prilikom kupovine primili i poklon — Danin voćni sok.

Na svoj račun došli su i ljubitelji delikatesnih proizvoda, kada su jih Mercatorove tvornice mesnih proizvoda iz Ljubljane i Postojne pozvale na degustaciju svežih salama, mortadele, pileće i tirolske salame. Na komad hleba od heljde (proizvod Žita), mogli su staviti pored delikatesnih in nekih proizvoda Mercator — Ete i Kolinske iz programa Thomy, te sve skupa zaliti izvrsnim belokranjskim vinom iz mercatorovog vinskog podruma iz Metlike ili Krškog odnosno Pils pivom iz Pivovarne Union.

Kome je više stalo da kuša novo piće Šum i Miral; kojeg proizvodi Radenska, mogao se odlučiti i upoznati ih, uživajući istovremeno u nastupu plesne grupe Stil i gledanju video filma o Radencima. Za diabetičare i one

potrošače, koji se plaše pravog šećera, pobrinula se Bayer Pharma, nudeći im Natreen, veštački beskalorični zaslađivač. Veliko interesovanje je među posetiocima Veleblagovnice probudila mogućnost lečenja pomoću proizvoda iz Medexa. Naročitu pažnju je izazvao rice crispy, novi proizvod Mercator — Embe, kojeg je voditelj degustacije pripremio s jogurtom Mercator — Ljubljanskih mlekar, dok je Emba poklonila kupcima prašak za pecivo i vanilin šećer. Sladkosned, odnosno sladoled Ljubljanskih mlekar u porodičnim pakovanjima pripremljen na raznovrsne načine, takođe je postigao veliki uspeh.

Nedelja sloveskih proizvođača dostigla je vrhunac poslednjeg dana, kada su se na modnoj reviji predstavili proizvođači tekstila: Rašica, Mura, Labod, Jutranjka, Modex, Triglav, Šešir, Galant i Lisca. Za šarenilo modne revije pobrinula se i plesna grupa Stil, dok Mile Bitenc, kao voditelj, nije zaboravio da naglasi njen komercijalni značaj rečima: "Upravo ove proizvode, koje ste gledali, možete da kupite u toj robnoj kući.

Kako se koriste kozmetički preparati Ilirije — Vedrog, kolekcije In blue i proizvodi Dahlije mogli su potrošači, pre svega lepši pol, saznati svaki dan te nedelje. Ako bi vam se učinilo, da niste dovoljno zgodni, demonstratorke bi vam pomoću šminke za čas potpuno izmenile izgled.

Konferencija, odnosno razgovor s potrošačima je pokazala, da priželjkuju ovakva predstavljanja, pošto inače nemaju dovoljno mogućnosti, da detaljnije upoznaju ponudenu robu odnosno proizvode. Zbivanje u Veleblagovnici mnogima će ostati u sećanju i zbog nagrada i poklona.

Kako inače ?

Mnogi će reći — blago oouru koji se nalazi daleko od cara i ispod druge teritorijalne vlasti. Ali, u beogradskom oouru sigurno bi ih ubedili, da kontakte sa matičnom organizacijom ne sprečavaju ni udaljenost, ni vlast. Ali, zato se susreću sa okolnostima, karakterističnim za sredinu, u kojoj žive i rade. Bez "rukera" nije preživio još nijedan direktor beogradskog ooura. Uvek se nađu ljudi kojima nešto smeta, te — iako je u pitanju zahtev za dobar i pošten rad, spolitiziraju stvari.

"Moje osnovno načelo je: ko neće da radi, i to dobro, neka ide. Isti kriterijum važi i za mene. Ovakav odnos mnogima smeta, ali im ne smeta dobra plata. Teškoćama, ovakvim ili onakvim, uhvatio sam se u koštac i smatram, da ću moći samo s jedinstvenim rukovodstvom ooura i jedinstvenim celokupnim kolektivom uspeti, da dovedem Veleblagovnicu u "špicu" beogradskih organizacija. Pri tome mi je uvek dobrodošla poslovna, stručna, i drugarska pomoć saradnika iz Rožnika i soura. Poslovni rezultati ooura dokazuju, da ipak ide prema gore, iako se to na samom objektu ne može videti. Ovaj pokazuje škrbotine na brojnim mestima i zaista je potreban potpune, ali postepene adaptacije. Nešto smo, doduše, popravili na fasadi, ali je to u poređenju s ostalim, što nas očekuje, prava sitnica. Ni visina sredstava, potrebnih za adaptaciju, neće biti zanemariva. U prošloj godini procenjena su na 150 starih milijardi

dinara. U Investi pripremaju projektnu dokumentaciju za adaptaciju, a u finansijskom pogledu zavisice sve skupa od naše poslovne uspešnosti. Momentalno nam ne ide baš loše. Od januara do marta imali smo prilično velik promet i taj nam je omogućio, da smo u aprilu mesecu isplatili za Beograd veoma dobre lične dohotke, u proseku 360.000 dinara na zaposlenog. Za ilustraciju: kod nas je prodavačica primila oko 320 hiljada dinara, a u PK Beograd 110 hiljada. Već ovaj podatak dovoljno plastično pokazuje, kakve su beogradske prilike.

Direktor Mirko Paravinja bez sumnje ne spada među ljude koji jadikuju i koji bi za sve, što je loše, tražili van svog dometa delovanja. "Još uvek smo isuviše tolerantni prema lošem radu i slabom odnosu do društvene imovine, koja nam je poverena. U našoj Veleblagovnici ćete takođe naići i na jedno i na drugo, ali — istini na volju — treba reći, da je toga bilo u prošlosti bilo neuporedivo više. Žalimo se zbog velike besposlenosti, a konkurs za slobodna radna mesta pokazao nam je, kakvi kadrovi traže posao. Na konkurs se javilo 35 kandidata, među kojima je bio samo jedan, koji napravio koliko — toliko dobar utisak. Već smo doneli odluku, da ga primimo, ali kada smo mu pokazali kancelarijske prostorije s ogorčenjem je izjavio: "Nauči o sam na kabinetski rad!" Hajde, pomislio sam, samo ti ostani u kabinetu i glumi odvažnog kancelarijskog moljca. Ako ti odgovara 150 hiljada dinara manje, samo da si na izgled ugledan birokrata! Od devet pripravnika, koje moramo da zaposlimo godišnje, sposobni su samo jedan do dva.

Ovaj razgovor sa direktorom bio je neobično sličan onome od pred tri godine. Tada je bio sadašnji direktor, mogli bismo reći, još direktorski pripravnik. Mnogo od toga, što je na početku obećavao je i realizovao. Prolazeći kroz prostorije prodavnice ne može se otarasiti utiska, da vlada određena mera ležernosti (prazne police a prodavačice okupljene u grupe, nekoliko ostatka dekoracije potseća na 15 godišnjicu kuće, koju su slavili prošle godine, na mnogim mestima mogla bi se izlzanost i starost kuće umešno prikriti temeljitom upotrebom vode, deterdenta i četke te domišljatim razmeštanjem regala) s kojima se neće moći uhvatiti u koštac još tako dosetljiva poslovna politika, koju neće da promeni ni loš, ni dobar lični dohodak. Možda će zbog ove konstatacije neko da mi prebacuje pristranost i nenaklonost, ali je mogu braniti s obe ruke.

Pa vi Slovenci...

Tonovi alpskih polki, koji imaju više zajedničkog s jodlovanjem nego sa nama "na sunčanoj strani Alpi", skretali su pažnju kupcima, da se u trgovini zbiva nešto, što je povezano s tom zemljom. Nehotice oslušneš kometarima, od kojih je većina pohvalnih, ali svi započinju od prilike isto.... "Pa vi, Slovenci", onda malo skrenu na drugu stranu, ne bi li se završili s politikanstkim komentarima. Očigledno je, da su sredstva javnog informisanja učinila svoje. Čak ni hleb od heljde ne može da se prodaje bez političkog komentara o stavovima zemlje, čiji je simbol list od lipe. Blagonaklonost sredine...ili destruktivne posledice manjkavog i tendencioznog informisanja. Gorak i neprijatan osećaj, pošto toliko malo znamo jedni o drugima. Ali, prisluškivanje nije lepo, naročito ako se koristi i za izveštaj o tome, kako "diše" oour.

Ova gorčina prilikom razmišljanja o tome, koliko se međusobno poznajemo, dobro mi je došla i za razmišljanje o istom problemu, ali usmerena na krug izpod kišobrana soura.

Modna revija je bila finale tedna beogradske Veleblagovnice.

Letni pregled plemenski bikov v Preski
Anton Grabljevec, Anton Kandare

Merila

Nova merila za ocenjevanje plemenjakov.V letu 1988 je komisija ocenjevala plemenjake po novem načinu. Biki so bili ocenjeni po li-
nearni metodi za lastnosti : okvir, omišičenost in oblike, od 1 do 9
točk za vsako lastnost. Po stari metodi so bili biki ocenjeni od 1 do
5 točk za tip in oblike.

OKVIR živali predstavlja ob-
sežnost telesa, to je dolžina, viši-
na in globina živali za posame-
zno pasmo.

OCENA OMIŠIČENOSTI pred-
stavlja pri plemenjakih izraženost
mišičevja v prednjem, srednjem
in zadnjem delu telesa. Ta last-
nost je v selekciji zelo pomemb-
na za pridobivanje kakovostnega
mesa in dobre klavnosti.

K ocenjevanju OBLIK pa spa-
da skladna povezanost živali, ko-
rektnost nog, parkljev in stoja
živali.

Selekcijske služba Mercator—Kmetijskega zavoda Lju-
bljana je v letošnjem letu izbolj-
šala katalog bikov, ki je poleg ro-
dovnika in rezultatov progenega
testa tudi slikovno opremljen. V
katalogu so predstavljeni samo
biki, s katerimi se bo semenilo v
letu 1988/89. Biki, ki so bili pred-
stavljeni na licenciranju, pa niso
v katalogu, spadajo v II. kategori-
jo in čakajo na rezultate testa na
mlečnost in rastnost.

Komisija je ocenila 59 bikov
rjave pasme, 20 črnobe HF pa-
sme, enega redholstein pasme,
dva charolais pasme, enega li-
mousine in dva rdečecikaste pa-
sme.Skupaj je bilo ocenjenih 84
bikov, od tega 47 živih in 37 z za-
logo semena. Biki so bili ocenje-
ni v 4 kategorija glede na pore-
klo, telesne mere, okvir, omišiče-
nost, obliko, performans test
oziroma test na rastnost in na re-
zultate progenega testa na mle-
ko pri hčerah in na rezultate rast-
nosti pri sinovih.

Razred — kategorija :

KATEGORIJA I so biki v staro-
sti 1—2 let, ki se vključujejo v
osemenjevanje. S temi biki se
opravi do 3000 letnih osemeni-
tev. Po opravljenih tritisoč ose-
menitvah se pri tej kategoriji z
osemenjevanjem preneha in se
čaka na rezultate progenega te-
sta.

KATEGORIJA II so biki, ki so
že opravili do 3000 letnih oseme-
nitev. Seme se pripravlja in skla-
dišči na zalogi. Zaloga globoko
zamrznjenega semena naj bo od
5 do 15 tisoč doz glede na pore-
klo plemenjaka.

KATEGORIJA III so biki s pro-
genim testom, oziroma na iskane
gospodarske lastnosti : mleko,
tip, oblike itd. na hčerah in sino-
vih. V osemenjevanje se vključu-
jejo le biki s pozitivno plemensko
vrednostjo na iskane gospodar-
ske lastnosti. V tej kategoriji so v
glavnem biki, ki niso več živi,
imajao pa zalogo globoko zamr-
znjenega semena.

KATEGORIJA IV so biki za go-
spodarsko križanje plemenic za
večjo prirejo mesa (CH in LIM)
ali mleka (RH).

Pregled ocenjenih bikov po pasmah

Rjava pasma :

ocenjenih je bilo 59 bikov, in
sicer 31 živih in 28 z zalogo se-
mena.
Kategorija III — 29 bikov
Kategorija II ČR — 1 bik
Kategorija I — 16 bikov V kate-
gorijo II Č, ki čakajo rezultate
progenega testa je razvrščenih 9
bikov.

Komisija dveh bikov (ELMO
110594, EDO 110610) ni ocenila

in bo jeseni 1988 ponovno pre-
verila podatke o poreklu in rast-
nosti. Dva je izločila iz osemenje-
vanja.

Plemenice rjave pasme se bo
osemenjevalo s 45 biki, od kate-
rih je 29 pozitivno testiranih na
mleko. V kategoriji I je 16 bikov,
s katerimi se bo osemenilo 3000
letnih osemenitev za progeni
test.

Črnobela pasma:

ocenjenih je bilo 20 bikov.
Med temi je osem testiranih pri-
sotnih le z zalogo semena.
Kategorija III — 8 bikov
Kategorija I — 8 bikov
V skupino bikov, ki čakajo rezul-
tate progenega testa so razvrš-
čeni 4 biki.

Pri črnobeli pasmi se bo ose-
menjevalo s 16 biki, od katerih je
8 bikov testiranih in imajo poziti-
vno plemensko vrednost za koli-
čino mleka. Med temi, po visoki
plemenski vrednosti izstopajo :
FRAK 130418, MAKI 130428, IN-
DES 100300 in SABOR 100329.

Redholstein pasma :

Kategorija I/IV — SAK 130520
Bik je namenjen za osemenje-
vanje črnobelih krav za progeni
test in za osemenjevanje krav li-
saste pasme v tistih rejah, kjer
so usmerjeni v proizvodnjo mle-
ka.

Mesne pasme :

Charolais Kategorija IV — 1 bik
ŠIM 160480
Limousine — INDIEN 100143 iz-
ločen zaradi starosti.

Rdečecikasta pasma

Komisija je ocenila dva nežive-
ča bika z zalogo semena. To se-
me se uporablja v majhnih količi-
nah na področjih, kjer so še kra-
ve rdečecikaste pasme. Oba sta
bila ocenjena v kategorijo IV.

V širokem izboru testiranih bi-
kov pri rjavi in črnobeli pasmi,
kakor tudi s kakovostnimi mladi-
mi biki, je zagotovljeno vsem rej-
cem v Sloveniji, da za svoj način
in cilj reje najdejo primerne živali
ter si s tem zagotovijo dobro po-
tomstvo, od katerega lahko pri-
čakujejo dobre dosežke v proiz-
vodnji mleka in mesa.

Osemenjevanje bo potekalo
po programih komisij za rjavo in
črnobelo pasmo. V obdobju od
maja 1988 do septembra 1988 se
bo semenilo z biki III. kategorije
oziroma testiranimi biki, v ob-
dobju od oktobra 1988 do febru-

arja 1989 pa z biki I. kategorije
oziroma mladimi biki.

Seznam bikov za osemenje-
vanje : v seznamu so navedeni biki
za osemenjevanje v letu 1988/89
s poreklom in rezultati progene-
ga testa.

Slika iz Bleiweisovega Nauka o umni živinoreji
iz leta 1871.

MERCATOR KMETIJSKI ZAVOD LJUBLJANA
Osemenjevalni center Preska
61215 Medvode tel.(061) 611 - 266

SEZNAM bikov za osemenjevanje v letu 1988/89

RJAVA PASMA - testirani biki

Zap. št.	Ime	in.št. bika	oče	Test na mlečnost		Test na rasnost v g	% AR	Kat. ocena
				RPV	PV			
1.	ROMO	100158	ROMEO Italija	101	+ 47		0	III.
2.	DITER	100262	DURANO Avstrija	101	+ 12	1251	68	III.
3.	EROS	100288	ELEGANT ZDA	101	+ 30	1135	50	III.
4.	NIL	100297	NOL Slovenija	101	+ 47	1298	25	III.
5.	SILOS	100307	STRETCH ZDA	101	+ 43	1253	50	III.
6.	TAST	100319	TOM JONES ZDA	101	+ 22	991	50	III.
7.	TAMAR	100323	TOM JONES ZDA	100	- 1	1053	50	III.
8.	JOVO	100337	JODAN Slovenija	105	+ 115	1217	62	III.
9.	ALKO	110397	ACVIC ZRN	102	+ 85	1087	62	III.
10.	ANDI	110388	ACVIC ZRN	101	+ 38	1078	50	III.
11.	BENO	000223	BLITZ Avstrija	104	+ 140		0	III.
12.	NORMAN	100161	NORVICUS ZRN	113	+ 234		50	III.
13.	CAR	100164	CARLOS Italija	102	+ 72	1088	0	III.
14.	CER	100190	CEDRIC ZDA	104	+ 142	1155	50	III.
15.	FOREST	100193	FOREST ZRN	104	+ 122		25	III.
16.	NAVIP	100195	NORVICUS ZRN	103	+ 105		75	III.
17.	CEH	100199	CEDRIC ZDA	104	+ 146	1128	50	III.
18.	BRUC	100223	BURTON ZDA	105	+ 156	1054	50	III.
19.	ELAN	100224	ELEGANT ZDA	105	+ 165	1007	50	III.
20.	FLOS	100231	TIFLIS ZRN	107	+ 245		25	III.
21.	DABER	100243	DELEGATE ZDA	101	+ 24	1149	50	III.
22.	SAKO	100255	STRETCH ZDA	105	+ 174	1097	50	III.
23.	MAJK	100261	MAXIMILLIAN A	106	+ 94		62	III.
24.	BILI	100272	BURTON ZDA	106	+ 179	1181	50	III.
25.	BAROK	100285	BURTON ZDA	102	+ 58		50	III.
26.	TRIMO	100322	TOM JONES ZDA	104	+ 133	912	50	III.
27.	PALE	100334	PERFORMER ZDA	102	+ 75	980	50	III.
28.	IDEAL	100354	IMPROVER ZDA	109	+ 87		50	III.
29.	GOLJAT	100361	GOLDEN ZDA	100	+ 16	1151	50	III.

Manjša količina semena (300 - 800 doz po biku) od številke 11 do 29

1.	EVRO	1000463	P. EVILO	ZDA	1401	75	II.
----	------	---------	----------	-----	------	----	-----

RJAVA PASMA - mladi biki - max. mlečnost matere

1.	NISAN	110504	NORMAN Slovenija	4 - 9109 - 4,25	1125	50	I.
2.	SAM	110538	STRETCH ZDA	5 - 5916 - 3,88	1262	75	I.
3.	BEST	110559	BENCHMARK ZDA	5 - 6387 - 3,73	1381	50	I.
4.	JORK	110571	JUBILATION ZDA	4 - 6009 - 3,74	1047	50	I.
5.	IVANO	110568	ICHABOD ZDA	3 - 8139 - 3,77	1169	68	I.
6.	DOK	110569	DYNASTY ZDA	5 - 7584 - 4,45	900	87	I.
7.	BULDO	110572	BENCHMARK ZDA	5 - 6280 - 4,30	1210	75	I.
8.	JADO	110584	JUBILATION ZDA	7 - 7787 - 3,44	1251	62	I.
9.	RUDNO	110585	RENEGADE ZDA	1 - 6140 - 3,78	1054	75	I.
10.	JUGO	110583	JUBILATION ZDA	3 - 7250 - 3,57	1115	75	I.
11.	UEKO	110586	ELAN Slovenija	1 - 5602 - 3,99		50	I.
12.	RUT	110587	RENEGADE ZDA	6 - 8215 - 3,70		50	I.
13.	EMO	110595	ELBRITE ZDA	6 - 6739 - 3,98	824	62	I.
14.	PERI	110596	PATOS Slovenija	6387 - 3,73	1179	6	I.
15.	DIKO	110613	DELEGATE ZDA	6 - 6250 - 4,83	1246	75	I.
16.	ENDI	110614	EL BRITE ZDA	5 - 7144 - 3,68		87	I.

Letni pregled in ocenjevanje
Vesna Bleiweis

S pravo izbiro do kakovosti

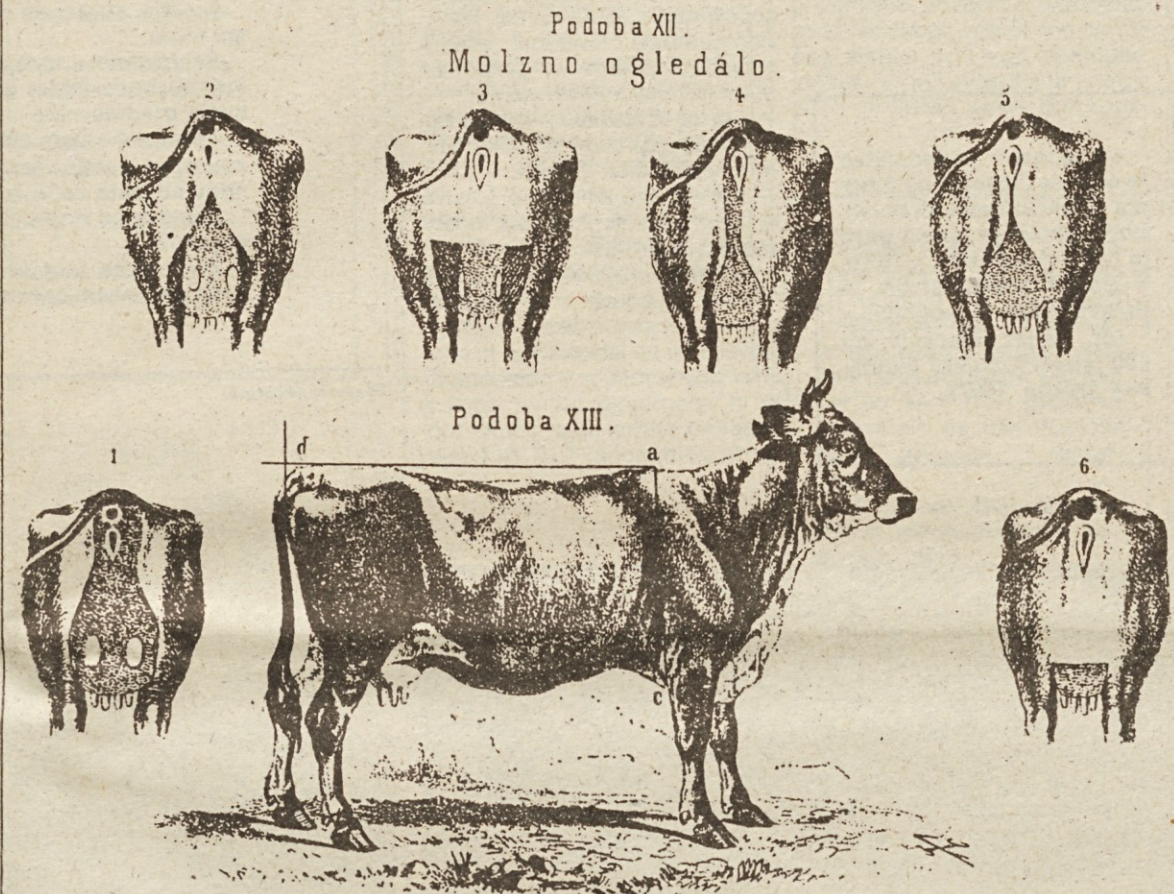
Preska pri Medvodah – 5.maja je bil v Osemenjevalnem centru Mercator– Kmetijskega zavoda iz Ljubljane letni pregled in ocenjevanje bikov. Pregled in ocenjevanje sta sodila v vsakoletni pregled, ki ga organizirajo skupaj z Zavodom tudi vsi področni veterinarsko živinorejski zavodi. Letos so bili ti pregledi tudi v Murski Soboti in na Ptuju.

Dobrodošlico udeležencem pregledne razstave je izrekel direktor Kmetijskega zavoda Nace Lovšin. Posebej je poudaril pomen teh preglednih razstav za

kakovostno vzrejo čred. Le skrbno preverjene in strokovno ocenjene lastnosti živali lahko dajo optimalne gospodarske rezultate. Uvodna in pojasnjevalna be-

seja dr. Jožeta Fe rčaja je bila nedvoumna : pogrešamo rejske skupnosti. Te bi morale zaživeti kot centri za usklajevanje in načrtovanje vzreje plemenskih živali. Še bolj pa so udeleženci prisluhnili pozivu na ustanovitev Slovenske kmečke zveze. Priprav zanj naj se udeležijo vsi, ki menijo, da se bo v okviru te stanovske in politične združbe lahko bolje in učinkoviteje uvelja-

Slika iz Bleiweisovega Nauka o umni živinoreji iz leta 1871.

Kako se goveda merijo, da se zve, koliko bodo zaklana imela mesa.

Takole nekoč...

ČRNOBELA PASMA – testirani biki

Zap. št.	Ime	in.št. bika	oče	Test na mlečnost		% tolšče	% HF	Kat. ocena
				RPV	PV			
1.	BATE	100267	P- BURKE	ZDA	107	+ 30	100	III.
2.	BONO	100271	P. BURKE	ZDA	105	+ 131	75	III.
3.	INDES	100300	G. IDEAL	ZDA	107	+ 358	75	III.
4.	IVANKO	100311	IVANHOE S.	ZDA	119	+ 30	75	III.
5.	SABOR	100829	STANDAUT J.	ZDA	112	+ 337	75	III.
6.	SAME	130390	J. STREAM	ZDA	102	+ 115	87	III.
7.	FRAK	130418	C. FORD	ZDA	109	+ 423	75	III.
8.	MAKI	130428	F. MATT	ZDA	108	+ 349	75	III.

ČRNOBELA PASMA – mladi biki – max. mlečnost matere

1.	MARK	130551	MARVEX	ZDA	4 - 12,403	- 3,16 %	75	I.
2.	RON	130561	RIS	Slovenija	1 - 7042	- 3,73 %	81	I.
3.	DRUZ	130562	DIMO	Slovenija	3 - 9585	- 3,85 %	81	I.
4.	ROK	130588	RIS	Slovenija	2 - 7101	- 3,17 %	84	I.
5.	DENIS	130608	C. DAN	ZDA	8198	- 3,30 %	75	I.
6.	KIT	130609	K.J. CHARISMA	ZDA	4 - 9013	- 3,50 %	75	I.
7.	AKI	130611	ASTRO E.	ZDA	9677	- 3,30 %	75	I.
8.	HALF	130612	HUTCH	ZDA	3 - 10,273	- 3,59 %	94	I.
9.	SAK	130520	STRICKLER	ZDA	3 - 7011	- 3,45 %	RH	I./IV.

CHAROLAIS PASMA :

ŠINK 160480

RDEČECIKASTA PASMA :

SOLO 100192
FANT 100268

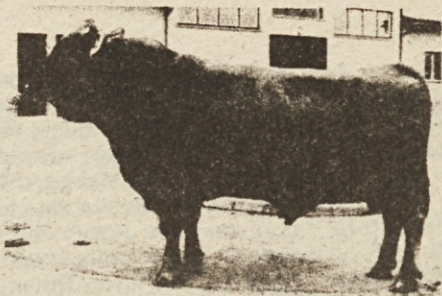
DITER 100262-28

Roj.: 9. 4. 1977

Pasma: 77-68,7 % AR

Rejec: /Avstrija/

OC Preska Medvode
Kmetijski zavod Ljubljana

DURANO 139023467/11.a
15 hč/ 17,6 kg 4,3 %
2 hč/4758-196-4,12 %
PV + 66, + 0,03, + 8

White Cloud Doris Jason
41 hč/7372-304-4,13 %
+ 1132, + 0,02

VEGA 141760764 E
1/1.6732-280-4,16 %
Ø molz. = 2,68 kg

Nero 113186 961
3 x 1.a.
419 hč/4185-169-4,04 %

Leto	Kat.	Ocena	Višina VH cm	Teža kg	NR %	P-test gr/d	PV
1988	III.	8 8 7	157	1.038	69,77	1.251	-

TESTI IN OCENE POTOMSTVA

Težavnost telitev

Leto	Število telet	Težavnost telitev
1988	227	n

Prvesnice

Število hčera	381
Višina vihra cm	129,28 /+0,1/
Obseg prsi cm	182,25 /-0,42/

Prirast

Leto	Število sinov	Živa teža kg	Prirast g/dan	RPV	PV
81/82	11	562	940	101	

Mlečnost hčera

Leto	Dni lak.	Število hčera	Mleka kg	Mast kg	Mast %	PV mleko	PV tolšče
1988	100	47	16,1			+0,89	
1989	305	559	3.215	120	3,73	+12	- 2,5

Bik primeren za kombinirano rejo.

...takole pa danes. Iz kataloga M-Kmetijskega zavoda.

vljajo kmečko in kmetijsko vprašanje.

Nepoznavalec bi dejal, da je šlo za nekakšno revijo, kajti živali so njihovi uskrbniki prignali v ocenjevalni krog, komentator pa je vsak "model" posebej predstavil. Vendar je taka predstavitev sestavni del ocenjevalnega rituala. Pred ocenjevalci se zvrstijo živali in njihovo strokovno oko ne spregleda pomanjkljivosti. Letošnji pregled v Osemenjevalnem centru je spremljal ličen katalog, v katerem so bili predstavljeni temeljni podatki o bikih, za katere je stroka menila, da so najprimernejši genetski potencial za osemenjevanje v letu 1988. Komisija, ki so jo sestavljali ugledni strokovnjaki, je živali ocenila že prej in ocene so bile že natisnjene v katalogu. Neposredna pojasnila o merilih za ocene so bila dobrodošla predvsem študentom veterine in agronomije pa tudi drugim udeležencem. Opozorila na to in ono pomanjkljivost, zaradi katere posamezna žival ni dobila višje ocene, so marsikoga navedle, da si je predstavljeno žival bolje ogledal.

Biki za osemenjevanje v letu 1988–89 sodijo v rjavo, črno-belo, charolais in rdečecikasto pasmo. Po merilih, ki zagotavljajo kakovostno potomstvo, tako glede mlečnosti kot klavnosti.

Stanovsko politična organizacija
Vesna Bleiweis

Slovenska kmečka zveza in Zveza slovenske kmečke mladine — ustanovljeni

Ljubljana, 12. maja — dan, ki si ga bodo kot svoj preporod za pomnilni slovenski kmetje in vsi tisti, ki jim usoda položaja in razvoja kmetijstva v socializmu nista zgolj politična fraza, temveč vprašanje ekonomskega in narodnostnega obstoja. Javna tribuna o ustanovitvi obeh Zvez ni ostala na ravni debatnega kritikantskega kluba, temveč je na zahtevo udeležencev dobila ustanovitveni pomen. Dvanajsti maj je torej datum zakonite ustanovitve obeh Zvez. Inicijativna odbora za ustanovitev pa sta po stala začasna upravna odbora. Slovensko kmečko zvezo bo vodil Ivan Oman, mladinsko pa Emil Erjavec.

Okvir delovanja in organiziranosti

Obe Zvezi se bosta organizirali na osnovi zakona o družtvih, ker je to edina pravna možnost za zakonito ustanovitev in delovanje. In glede na to, bosta delovali v okviru SZDL oziroma ZSMS. Obe Zvezi sta predstavili model svojega delovanja in organiziranosti ter programe.

Člani Zvez naj bi bili praviloma kmetje, njihovi družinski člani, v kmetijstvu zaposleni delavci in strokovnjaki. Članstvo v Zvezi je prostovoljno in temelji na pismeni pristopni izjavi: Člani bodo plačevali članarino in s tem Zvezama omogočili finančno neodvisnost od uradnih virov. To v bistvu pomeni vnaprej zagotovljeno politično neodvisnost od institucionalnih oblik delovanja političnega sistema.

Iniciativni odbor za ustanovitev Slovenske kmečke zveze je predlagal naslednje organe: ob-

»Učenosti, umetnosti in
znajdenja so se v kratkih
leta h tako razširile, da
kdorkoli z njimi naprej ne
hiti, ne posnema, kar so
drugi koristnega znajdi,
ampak se trdovratno stari-
ga drži, gre rakovo pot,
vsaki dan mejn zna, se v
zdanjim obrazenji sveta ne
znajde, v sredi svojih roja-
kov, znanov in prijatlov si
neznani ptuj deželec zdi...«
(dr. Janez Bleiweis,
Oznanilo, 1. številka No-
vic.)

čni zbor Zveze, upravni in nadzorni odbor, Zveza naj bi imela svoje krajevne, območne in regijske zbornice. Predsednik upravnega odbora Zveze pa bi bil tudi predsednik Zveze.

Podobno organiziranost so predlagali tudi mladi slovenski kmetje. Njihova zveza naj bi imela skupščino, izvršni odbor in krajevne zbornice.

Za obe Zvezi pa pri postavitvi organov velja načelo odprtosti in demokratičnih izvolitev predstavnikov v vse organe. Merila za izvolitev predstavnikov so: poštenost, izobraženost in status kmeta (ne vikendaš s statusom kmeta). Vsa ostala merila, ki jih

»Gospodje, poljedelstvo
je osnova človeškega gibanja
v civiliziranih državah,
poljedelstvo je temelj obrti
in trgovine, zibelka kulture.
S trdnim poljedelstvom je
država velika in mogočna.«
(dr. Janez Bleiweis ob
100 letnici Kranske kmetij-
ske družbe, 1867)

na splošno in utemeljeno posmehljivo označujemo z moralno in politično neoporečnostjo, so izločena.

Program z malo, toda oprijemljivimi cilji

Zveza je svoj program strnila v štiri temeljne točke:

- boj za tako kmetijsko politiko, ki bo koristna za kmečki stan in slovensko ljudstvo kot celoto,
- boj za zakonodajo, ki bo omogočala napredek in razvoj, so cialno varnost, pravičnost, enakopravnost kmetov v gospodarskem in političnem življenju,
- boj za ozdravitev posledic napak in za odpravo ideološke navlake in političnih blokad,
- boj za tako kmetijsko šolstvo in izobraževanje, ki bosta kmetu zagotovila profesionalizacijo.

Nič dosti drugačen ni program mladih. Le poudarili so vlogo in pomen posameznika, mladega človeka, ki se lahko z vso mladostno zagnanostjo, vročernostjo in upornostjo ter ne zgolj z besedno obliko boja, odloči tudi za druge metode. Tudi za štrajk.

Več kot tisoč državljanov, kmetov in pri jateljv kmečkega stanu, so zbrali na javni kmečki tribuni v Ljubljani, v celoti pa ustanovitev obeh kmečkih stanovsko političnih zvez. — Zveze slovenske kmečke mladine in Slovenske zveze.

Javno tribuno razglasila je, da bosta dajemo pooblastila upravnih odborov. Podpisali programsko izhodišče obeh organizacij, ki bosta polno gospodarsko, socialno in politično enakopravnega stanu in tako prenovo kmetijske zakonodaje in politike, ki bo jamčila gospodarsko, demografsko in naravovarstveno oživiljanje slovenskega kmetstva, ki bo najbolj ogroženih in opuščanih delov naše države. Pričani smo, da bo Zvezi v teh zahtevah podpirala in v demokratična javnost in da bo morala ob poslušati glas kmetstva.

Kmetje, zbrani na danes, ne zaupamo več zvezni vladi.

Zahtevamo neposredno volitev vseh organov oblasti, na katerih bodo lahko politično organizirani kmetje kandidirali svoje predstavnike.

Zahtevamo ustavno — pravo družinske kmetije in zadrudne lastnine ter odpravo kmetijskega maksimuma in vrnitev odvzete zadrudne lastnine.

Zahtevamo odpravo kmetijskih in lovskih monopolov.

Zahtevamo takojšen odkupnih cen mesa, daru- gače napovedujemo splošno živinorejski štrajk.

Za zdravo pamet gre.

V svojih metodah in načinu dela ne priznavajo obremenjenosti s strahovlado preteklosti. Poudarili so tudi, da v svoj program vključujejo tudi boj za pravno varno in civilno državo. Gibanje mladih kmetov je med izhodišča svoje-

Zahteva po predstavnikih v parlamentu

Obe Zvezi bi bili bolj sami sebi namen, če ne bi že v startu postavili dveh opredelitev: enakopravnost v dialogu z obstoječimi oblastveno političnimi strukturami ter enakopraven in demokratičen sistem volilnega postopka, ki jima bo kot gibanjema znotraj SZDL in ZSMS zanesljivo zagot-

»Slava, slava našimu
presvitišimu ...premostiljivi
so namreč 15. dan tega
meseca sklenili, da se ima-
jo njih dežele drugači via-
dati (regirati) kakor dozdaj,
ker so se v živih prošnjah
prepričali, da njih ljudstva
žele drugačno vladar-
stvo...«
(dr. Janez Bleiweis, za-
pis o revolucionarnih do-
godkih 1848)

tavjal predstavnike v parlamen-
tih na vseh ravneh. Niso se opre-
delili kot politična stranka, tem-
več kot partnerji, ki zahtevajo
potrditev svoje stanovske in poli-
tične identitete v okviru obstoje-
čega skupščinskega sistema.

Minister ponudil roko

Predsednik Republiškega ko-
miteja za kmetijstvo, gozdarstvo
in prehrano Milan Knežević, je
ponudil tesno, ustvarjalno, vse-
stransko borbno sodelovanje
komiteja in izvršnega sveta SR
Slovenije pri oblikovanju kmetij-

»Čim več se osnuje kme-
tjskih podružnic, prav bi
tedaj bilo, da se ustanovijo
manjše podružnice kakor
so dozdaj bile... Čim več
je podružnic, tem lažje se
shajajo udje vsake podruž-
nice v zbornice in delovanje je
dotičnemu podružničnemu
odboru zelo olajšano... po-
družnice so desna roka
glavnemu odboru... one so
to, kar so veje drevesa, po
katerih deblo svoje življe-
nje dobiva in razvija.«
(dr. Janez Bleiweis, o or-
ganizaciji kmetijskih po-
družnic, 1858)

ske politike oziroma obema Zve-
zama zagotovil, da ju »oblasti«
sprejema z odprtih rok in misli,
kar je izrazil z besedami »bodimo
oblast vsi skupaj«. Nalil je toliko
čiste studenčnice, da ga je ob
koncu njegovega govora eden

od udeležencev zaprosil, naj
»oblasti« nad obema Zvezama
umakne vsaj eno skrbniško roko.
Drugi udeleženec, član iniciativ-
nega odbora za ustanovitev Slo-
venske kmečke zveze Ivan
Oman, pa je ministrove besede
vzel brez strahu kot ponudbo za
participacijo Zveze pri oblasti.

Klena, toda lepa slovenska beseda

V nabit polni dvorani ljubijan-
skega kina Union (1200 ljudi v
dvorani in 1000 zunaj) ni bilo si-
lišati politično spakedarnega jezi-
ka, floskul in miselnih ter govornih
sprdačin. Jezik je bil klen, iz-
rečene misli povedane jasno in
brez številnih ovinkov. Zemljo
kmetu. Tistemu, ki jo obdeluje in
jo je sposoben obdelati, naj je
ne omejuje zemljiški maksimum.
Popraviti krivice, ki so se kmetu
naredile. Hlapec Jernej je prišel
po pravico. Kmetu mora dati
ekonomsko, socialno in kulturno
prihodnost cena njegovega dela
in ne državna ali kašna druga mi-
loščina. Če se razmere v živino-
reji po 15. maju, do konca mese-
ca ne bodo uredile, slovenski ži-
vinorejci napovedujemo general-
ni štrajk. Odnos političnega si-
stema do kmeta je oblika specia-
lne vojne. Odvzeta zemlja naj se

Quousque tandem — ka-
ko dolgo še (naj to prena-
šamo), Mikulčić?
Quid faciendum — kaj
naj (še) storimo?
Qui vivra, verra — kdor
bo živel, bo sam videl.

vrne kmetu po ceni, za kakršno
je bila odkupljena (medklic: bila
je odvzeta, nikoli plačana). Res-
nica Marjana Keršiča — Belača
(akademskega kiparja): »narod-
no osvobodilni boj je bojeval
kmet, ne delavec. Gorele so
kmetije, ne tovarne in delavske
kolonije. Za vse kar je žrtvoval, je
bil poplačan s ponižanjem, prisil-
no oddajo, izobčenjem.« Komen-
tar Gospodarske zbornice Slove-
nije na Žalsko konferenco je
nesprejemljiv. Zbornici — jugo-
slovska in slovenska naj se
brigata zase, poskrbita za od-
stop vlade in odgovornega za ju-
goslovansko sramoto na Hano-
verskem sejmu. Ne hvalimo se,
da smo na sončni strani Alp, ob
taki politiki se bomo ponujali kot
dežela na romski strani. Usoda
kmeta je narodova usoda, ne do-
volimo, da bo kmet končal z be-
sedami: nemam snage, da kre-
nem još jednom. Za uveljavitev
obeh Zvez smo odgovorni vsi,
vodstvo naše pomoč potrebuje,
novi Zvezi naj ne postaneta do-
datni papirnati pijavki. Za začete-
k je treba s prostovoljnimi pri-
spevki zagotoviti sredstva za
njuno normalno delovanje. Vsak
od udeležencev naj ponese glas
o ustanovitvi v svojo vas, zadrud-
go, delovno organizacijo, sozd.

Se bi lahko naštevati bridke,
karikirane in optimistične misli, ki
so jih izrekli številni govorniki.
Jedro vseh sporočil pa je bilo:
svojo usodo hočemo v svojih ro-
kah. Ker te pravice v štirideset-
letnem potovanju v socializem
nismo imeli, smo si jo vzeli sami.
In nihče več nam je ne bo vzel.

Sporočilo za javnost

Ob koncu pet urne razparve
so udeleženci sprejeli sklepe, ki
so jih zapisali v sporočilu za jav-
nost. V njem so zapisane vse te-
meljne zahteve Slovenske kmeč-
ke zveze. Jasno in nedvoumno ta-
ko, kot so bile povedane na javni
tribuni, ki je s soglasnim skle-
pom vseh udeležencev postala
tudi ustanovna skupščina. Spre-
nevedati se okrog njiu in ju
spregledati, ju ne moreta več niti
uradna politika, niti ustanovitelji.
Zdaj gre zares.

Na javni tribuni o ustano-
vitvi Slovenske kmečke z-
veze je spregovoril tudi ko-
operant Mercator — ZKZ
Mozirje, nagrajenec sozda
za leto 1986, Jože Bider. V
savinjskem narečju je po-
vedal tole: »Kmetije iz ZKZ
Mozirje oziroma mlečni
proizvajalci iz Zgornjesa-
vinjske doline podpiramo
idejo o ustanovitvi SKZ in
ZKMS in to čimprej, kajti
januarsko zadovoljstvo
glede usklajevanja cen se
vsebolj spreminja v obup.
Menim, da je nakopiče-
nih toliko problemov, da jih
kmetje ne bi mogli rešiti
brez dobre in poštene or-
ganiziranosti.

Savinjski kmetje imamo
pripombe glede organiza-
cij, ki se ustanavljata. Na-
mreč, zaradi dolgoletnih iz-
kušenj se bojimo, da ne bi
z leti obe postali še ena pi-
javka, ki bo žrla sadove
kmečkih žuljev. Takšnih or-
ganizacij imamo pri nas
dovolj, še preveč. In še en
predlog imamo: ljudje, ki
bodo vodili ti dve organiza-
ciji naj bi bili pošten, izo-
braženi in delovni ljudje. Iz-
pustimo staro prakso po
moralnopolični neoporeč-
nosti, kajti večino obsto-
ječih organizacij vodijo lju-
dje, ki v prvi vrsti izpolnju-
jejo samo ta kriteriji. Tudi
Agrokomerc so vodili lju-
dje, ki so izpolnjevali zah-
tevo po moralnopolični
neoporečnosti in bojim se,
da tudi člani naše zvezne
vlade nimajo še kakšnih
drugih vrlin, kajti uspehi
oziroma ukrepi so taki, da
se še vragom gravza. Z že-
ljo, da bodo upoštevani
predlogi savinjskih kmetov,
se zahvaljujem za besedo
in vse lepo pozdravljam.«
Gromko in pritrilno je
zadonel aplavz.

Po končani tribuni pa je
Jože Bider za naš časopis
izjavil: »Vse, kar ste slišali
na tej javni tribuni, je bilo
povedano po pravici in so-
glašam z vsemi govorniki.
Škoda je le, da se to giba-
nje ni začelo že zdavnaj
prej. Vendar, začeti, ni ni-
koli prepozno. Najbolj pa
sem vesel, ker sem v nabi-
to polni dvorani videl toliko
mladih obrazov. To mi kljub
nakopičenim problemom v
kmetijstvu, daje upanje v
uspeh ciljev, ki smo jih po-
stavili z ustanovitvijo SKZ
in ZKMS.«

Kosec koso brusl, a žanjica žanje — kmet pa pravico terjal

Koristne izkušnje

Marko Višnar

Ključ nizozemske uspešnosti

Od septembra 1987 do konca januarja 1988 sem s štipendijo nizozemske vlade spoznaval dosežke nizozemskega kmetijstva, predvsem živinoreje. Večino časa, namenjenega strokovnemu izpopolnjevanju sem prebil na veterinarski fakulteti v Utrechtu. V celoten program pa je sodila še vrsta potovanj in obiskov po deželi.

Strokovno izpopolnjevanje je zadevalo pet interesnih področij, ki so bila tudi vsa neposredno povezana z mojimi željami po pridobitvi dodatnega znanja, in sicer: prehrana, zdravje črede in nadzor nad proizvodnjo, pašništvo in pridelovanje krme ter epidemiološke raziskave.

Z vsakim od navedenih področij sem se seznanil na ustreznih znanstveno raziskovalnih inštitucijah, predvsem pa sem imel možnost vsako od navedenih zadev videti v živo.

Kako je potekal študij in kako sem se z vsem seznanjal za bralce najbrž ne bo zanimivo. Dejstvo pa je, da sem skozi svoj študij spoznal ključ uspešnosti nizozemskega kmetijstva. In kje tiči?

Tudi najpreprostejša zadeva učinkovito

Kmetje se na Nizozemskem naučijo tudi najpreprostejše reči delati na najbolj učinkovit in koristen način. Znanje črpajo iz ogromne nacionalne zakladnice informacij, ki so jih polna vsa sredstva obveščanja. Za potrebe manj kot 50 tisoč kmetov, izhaja kar šest revij in celo dnevnik, ki so polni dragocene-

svinjina 259 %, jajca 357 %, maslo 467 %, sir 243 %.

Večino presežkov izvozijo in ta izvoz predstavlja 25 odstotkov celotnega nizozemskega izvoza.

Značilnosti nizozemskega kmetijstva

Večina kmetijskih gospodarstev je močno specializiranih, med njimi prevladujejo poljedelska in mlečna gospodarstva. Vse močnejše izstopa industrijska živinoreja (prašiči, perutnina), ki na skromnih lastnih površinah redi veliko število živali. Posebnost Nizozemske so tudi pitališča telet, specializirana na belo meso, ki so večinoma brez lastne zemlje. Letno vzredijo 1,2 milijona telet, ki so predvsem namenjena za izvoz.

Povprečna velikost poljedelskih gospodarstev je 30 hektarov. Večino koruze pridelajo na kmetijskih površinah, ki niso last govedorejskih ali prašičerejskih obratov. V povojnih letih je mlečna proizvodnja dosegla nesluten razvoj. V zadnjih petnajstih letih se je izredno povečalo število živali, povečale pa so se tudi pašne površine. Mlečna proizvodnja po letu 1970:

Mlečna proizvodnja po letu 1970

	1970	1980	1986
število mlečnih farm	116.000	67.000	55.000
skupno število molznic	1.900.000	2.350.000	2.290.000
št./krav na gospodar.	16,4	35	42
skupno ha pašnikov	1.330.000	1.200.000	1.114.000
ha pašniki/gospodar.	11,3	18	21

ga svetovalnega in izobraževalnega gradiva. Tudi vsa ostala sredstva obveščanja namenja strokovnim kmetijskim problemom pomemben del svojega prostora. O kmetijstvu in njegovih problemih razpravljajo na vseh ravneh, obseg polemik o kakovosti in primernosti bikov, pa lahko primerjamo morda le z našimi pouličnimi razpravami o nogometu.

Da bi bila predstava o sestavi in razvoju nizozemske govedoreje boljša, moram predstaviti značilnosti dežele. Nizozemska je majhna ravninska dežela na severozahodu Evrope s približno 3,4 milijonov hektarov površine. Podnebje je zmerno, povprečna letna količina padavin je okoli 760 mm/m², 60 odstotkov vse površine (približno 2 milijona hektarov) se izkorišča za kmetijske namene. Od tega je 1,15 milijona hetarov travnikov, 0,75 milijona hektarov je njiv in približno 100.000 hektarov je namenjeno vrtnarskim površinam. Gostota prebivalstva je okrog 425 ljudi /km², kar je precej visoka številka. Približno 6 odstotkov aktivnega prebivalstva se ukvarja s kmetijstvom vključno z ribištvo in gozdarstvom. Kljub visoki stopnji samooskrbe s kmetijskimi pridelki je Nizozemska industrijska dežela.

Presežki nekaterih kmetijskih pridelkov: sladkor 164 %, krompir 149 %, zelenjava 202 %, govedina in teletina 196 %,

Pasemski sestav

Dve tretjini (67 %) nizozemske populacije molznic pripada nizozemski Frizijsko Holsteinski pasmi, 31 % je rdeče belo govedo MRIJ (ime je dobilo po treh nizozemskih rekah: Marna, Ren in IJssel), 1 % pa je beloglavo groeninsko govedo. Povprečna letna mlečnost je okrog 5800 kilogramov mleka. Več kot tričetrtine krav je vključenih v molzno kontrolo. Vsebnost mlečne tolšče presega 4 odstotke.

Pomen in izkoriščanje pašnikov

Glavni vir živinske krme je trava. Poleti se večina živali pase podnevi in ponoči, le manjše število gospodarstev (5 %) nima urejene paše in poleti krmi krave s svežo zeleno krmo. Viški zelene krme se v poletni sezoni konzervirajo in uporabljajo za prehrano pozimi, zato je vloga krme iz travnikov zelo pomembna.

Prav tako je močno narasel pomen koruzne silaže. Od leta 1970, ko je bilo s silažno koro- zo zasejanih 6000 hektarov, so te površine v letu 1986 narasle na 22 tisoč hektarov. Zato se je močno spremenil delež različnih vrst voluminozne krme v zimskem obroku.

Učinkovito. Če so ceste preozke...

Krave so del življenja. Bi se pri nas lahko pasle sredi mesta?

Pomnik zaslužnim v Leuwardnu. Nizozemci že vedo, komu morajo biti hvaležni!

Voluminozna krma v obroku

	1970	1980	1986
	%	%	%
seno (% SS)	70	20	10
travna silaža	28	55	60
koruzna silaža	2	25	30

Na večini sodobnih mlečnih farm je danes količina pokrm-ljenega sena zanemarljiva. Dodatno k voluminozni krmi se koncentri krmiijo molznicam po proizvodnji. Povprečna molznica požre 1950 kg koncentratov na leto.

Rastno obdobje pašnikov je omejeno na 6 do 7 mesecev, njihova povprečna obremenitev — približno 2,6 živali na hektar. Pridelki sena na pašnikih so precej visoki — 10 do 12 ton na hektar. Takšno proizvodnjo lahko dosežejo zaradi več dejavnikov oziroma ugodnih pogojev kot so: kakovostna zemlja, dobra drenaža, oskrba z vodo in hranili. Na pašnikih povprečno porabijo 290 kg dušika na hektar. Večje količine — približno 400 kg dušika na hektar, pa porabijo na farmah, ki so na peščeni ali ilovnati zemlji.

Zanimivi so tudi podatki o porabi organskih gnojil. Ti kažejo, da močno narašča količina mineralov iz živalskega gnoja. Večina gnoja se razvozi na travnike in njive. Prav zaradi tega hitrega naraščanja so uvedli restrikcije količin živalskega gnoja, ki se sme razvoziti na travnike in njive. Za gospodarstva z velikim številom živali so uvedli posebno dodatno takso, ki jo morajo plačati na svoje višje gnojevke.

Pridelana trava se izkorišča za pašo in košnjo. Pri paši se najbolj uveljavlja čredinski sistem paše, ki zagotavlja enakomerno izrabo paše skozi vse rastno obdobje. Odvisno od velikosti števila pašnih površin in obremenitve, traja paša na določeni površini 3 do 6 dni. Nato površine pognojijo in ponovno pustijo rasti travo. Pravi-

loma se vse površine kosijo vsaj enkrat na leto za silažo ali seno, približno 1/3 pa se kosi celo dvakrat. Z optimalno količino dušika in smotrnim izkoriščanjem je mogoče vzdrževati visoko kakovost travnikov skozi več let brez posebnega obnavljanja. V primeru slabe oskrbe (košnja ali paša prestare ruše, neredno razvažanje gnoja), je potrebno travnike občasno dosejavati. V večini primerov uporabljajo mešanico zmerno intenzivnih travnih sort, med katerimi je trpežna ljujka glavna sestavina. Pogosto je med sestavinami tudi manjša količina detelje. Skrb za travnike dokazuje, da pri Nizozemcih ni sporno, da so kakovostni travniki osnovni pogoj za uspešno proizvodnjo mleka.

Velikost gospodarstev

Večino dela na farmah opravijo lastniki sami, z nekaj pomoči družine. Gospodarstva s 40 ali manj živali imajo večino tradicionalne hleve s privzeto živino, kjer so krave vhe-

vljene kakih 6 mesecev preko zime. Taki objekti zahtevajo veliko dela, čeprav je molža vedno mehanizirana. Večje farme imajo praviloma vedno vpeljana prosto rejo. Povprečna velikost čred na teh farmah je okrog 70 živali, za upravljanje take farme pa še vedno zadošča družina. Večje farme (nad 70 živali) pa že zahtevajo dva polno zaposlena delavca. Na Nizozemskem je okrog 2200 farm z več kot 100 molznic.

Sistem šolanja

Kako se šolajo kmetijski strokovnjaki, pa tudi kako se v izobraževanje vključujejo vsi potencialni kmečki gospodarji, sem imel možnost spoznati v osrednjem šolskem centru za praktični kmetijski pouk v Oenkerku v Friziji. Ta center, ki je specializiran na rejo goveda in konj, je edini na Nizozemskem, čeprav imajo okoli dvatisoč kmetijskih šol na vseh ravneh. Toda racionalnost je narekovala en sam dobro opremljen center, ki premore res vse zadnje dosežke tehnike in znanja. Imajo preko 40 traktorjev z vsemi mogočimi priključki, 200 krav, 300 pitancev, 60 molznih koz in 20 frizijskih vprežnih konj, ki so ponos šole. Opremljenost objektov je odlična. Proizvajalci med seboj kar tekmujejo, kdo bo šoli lahko dal v uporabo svojo opremo, kajti to pomeni neposredno reklamo pri tisočih kmečkih sinov in bodočih strokovnjakov, ki se prihajajo učiti v ta center. Vsak teden pride dvesto dijakov in študentov iz vse države na praktični pouk, v petek pa odidejo

domov. Za njihovo izobraževanje skrbi preko 40 inštruktorjev, tako da so skupine zelo majhne — 5 do 6 učencev. Za poučevanje strojne molže imajo organiziranih 10 molzišč vseh tipov (od molže na stojšču do rotacijskega molzišča), nekaj jih je kar na okoliških kmetijah. Na teh poteka tudi dobršen del ostalega praktičnega pouka, kot na primer obrezovanje parkljev, zažiganje rogov, čiščenje melioracijskih jarkov, ipd.

V dveh tednih sem s skupino škotskih profesionalnih obrezovalcev parkljev odkrival skrivnosti funkcionalnega obrezovanja parkljev, s skupino iranskih pospeševalcev pa sem se učil testiranja molznih strojev, kontrole molznih rutin, odkrivanja napak v postopkih molže, funkcionalne selekcijske presoje in še vrsto drugih zadev. Delo je bilo predvsem in predvsem praktično. Delovnik pa je bil takle: vstajali smo ob pol petih, najprej molzli, se kakih šest ur sklanjali za stojnicami za obrezovanje parkljev, zvečer pa smo si lahko oddahnili pri uri ali dveh teoretičnega pouka.

Skozi sistem šolanja sem spoznaval ključ uspeha nizozemskega kmetijstva. Cilji kmetijske politike so jasni in zato ni nič prepuščeno naključju: znanje je osnovni pogoj razvoja. Razmere pri nas doma se hudo razlikujejo od tistih, ki sem jih videval v ravninski industrijski kraljevini na robu Evrope. Kljub temu pa upam, da mi bodo spoznanja o poteh, ki vodijo v razvito in napredno kmetijstvo, pomagala tudi doma.

Priznanja

Alfred Železnik

Za direktorja in pripravnico

Uspešni direktor Mercator-Kmetijskega kombinata in uveljavljeni družbenopolitični delavec, dipl.ing. Albin Ješelnik je pred prvomajskimi prazniki na Sevnškem gradu prejel srebrno priznanje OF sevnške občine. V minulemandatu je bil predsednik krajevnega konferenca SZDL v mestu Sevnica. Pod njegovim vodstvom je ta organizacija izpeljala vrsto javnih razprav in tribun, skratka sodobnejših in ljudem bližjih načinov političnega dela.

V M-Kmetijskem kombinatu opravlja pripravniški staž mlada diplomirana ekonomistka An-

dreja Šalomon, ki je prejela redko družbeno priznanje. Je namreč ena od desetih študentov mariborske Univerze z nagrado Borisa Kidriča. Prejela jo je za diplomsko nalogo s področja poslovnih financ. Andreja je napisala dolgo študijo o svojem matičnem kolektivu in se zavzela za pravo mesto odgovorne finančne službe v OZD. Tri leta zapored je bila v sevnškem kombinatu na praksi. Bila je kadrovska štipendistka s povprečno oceno krepko nad 9. Sedaj dela na zahtevnih nalogah analitika — planerja in tudi po izteku pripravniškega staža kombinata ne misli zapustiti.

Prevoz protitočnih raket

Alfred Železnik

Posebno vozilo

Titograjska tovarna raket proti toči "19. december" je slovenskim sisom za obrambo pred točo letos postavila tako visoko ceno prevoza raket, da so se le — ti bili prisiljeni odpovedati

tem storitvam. Sevnški kmetijski kombinat je že dobil iz Tama posebno vozilo. Kontejner je prirejen za prevoz eksplozivnih snovi in je te dni pripeljal prvih tisoč raket, seveda bistveno ceneje.

inles
IZDELKI

INOVAK — IZOLACIJSKA OKNA
VEZANA OKNA
POLKNA
OMARICE Z ROLETO
PODBOJI SOBNIH VRAT
MASIVNI
VEZANI — ŠPERANI
FINALIZIRANI
KRILA SOBNIH VRAT
Z ULTRALESOM
FURNIRANA
FINALIZIRANA
VHODNA VRATA
GARAŽNA VRATA

V MERCATORJEVIH POSLOVALNICAH
Z GRADBENIM MATERIALOM
V NASLEDNJIH KRAJIH:

Borovnica, Čabar, Gaberje, Iga vas
Kranj, Krško, Kočevje, Ljubljana,
Loški potok, Metlika, Mirna, Novo
mesto, Ptuj, Rakek, Ribnica, Sevnica,
Šentjernej, Trebnje, Velike Lašče,
Vrhnika

inles

40
let

Položaj zadrug v sozd

Vesna Bleiweis

Poslovna opravila ne sodijo v Zadružno zvezo

Na zadnjem običnem zboru Zadružne zveze je njen predsednik načel vprašanja v zvezi s položajem zadrug v sozdu. Izrekel je nekatere ocene, ki ne temeljijo na argumentih in so bile brez podrobne analize, izrečene na pamet.

S predsednikom Zadružne zveze je polemiziral podpredsednik poslovnega odbora SOZD Mercator-KIT Slavko Glinšek. Njegovi ugovori so v celoti objavljeni v 17/18. številki Kmečkega glasu, ki je izšel 27. 4. 1988. Objavljamo le povzetek nekaterih avtorjevih utemeljitev.

O Zadružni zvezi : Zadružna zveza nima povsem razjasnjene funkcije. Po zakonodaji je Zadružna zveza del zborničnega sistema. Tendence, da bi Zadružna zveza opravljala tudi poslovna opravila so očitne, vendar pa je to odvisno od nadaljnjega razčiščenja usode Zadružne zveze.

O sozdi : res so nekateri nastajali v določeni politični klimi in neodvisno od ekonomskih utemeljitev. Nekateri pa so zaživeli kot gospodarski subjekti z vso svojo logiko. V vsakem primeru pa bi bilo napak, da bi se v njihov razvoj vtikala politika in razsojala, kaj naj delajo in kaj smejo delati, kdo je lahko včlanjen vanje in kdo ne sme biti itd.

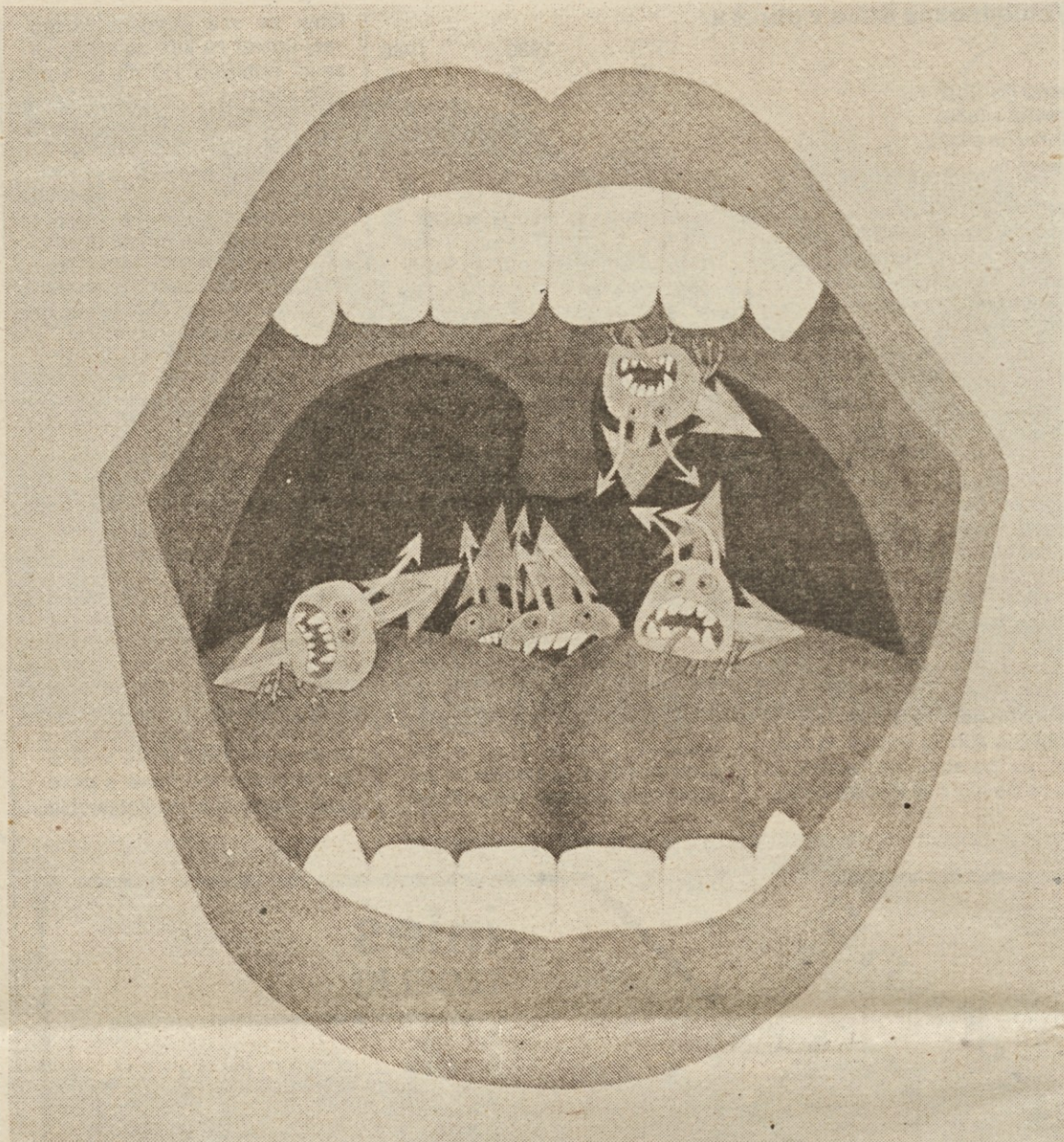
O plateh članstva zadrug v sozdu : po mnenju predsednika Zadružne zveze finančna likvidnost ter skupni nabavni in prodajni pogoji. Dopolnilna Glinškova ilustracija : problem finančne likvidnosti v sedanjem času ni zanemarljiv, zlasti ne, če je likvidnost lažje zagotavljati znotraj združene finančne funkcije v okviru močnih internih bank (primer Mercatorjeva banka), predvsem pa je otipljiva bistveno večja obrestna mera na razpoložljiva sredstva OZD. Skupni prodajni in nabavni pogoji se dajo ovrednotiti. Za kmetijske organizacije v sozdu Mercator to pomeni samo pri neposredni nabavi umetnih gnojil — cca 50.000ton (1, 5 % grosistična marža), zaščitnih sredstev, mehanizacije, rezervnih delov, pridobitev cca 650 milijonov dinarjev iz razlik v ceni na račun rabatov, supererabatov in drugih ugodnosti. Računajoč po cenah v začetku leta 1988 ugotovljamo, da smo dosegli za 1,5 do 3 % ugodnejše pogoje zaradi skupne nabave — za delovno skupnost sozda so te organizacije prispevale okrog 150 milijonov dinarjev. V navedenem znesku niso všteti zmanjšani stroški komercialnega poslovanja in ugodnosti, ki izvirajo iz enake nabave krmil (koruze), ki jih je težje ovrednotiti. Poleg tega pa še : večja zanesljivost za plasma blaga, kadar je ponudba večja od povpraševanja in večja socialna varnost (pokrivanje izgub). Glede teh pa velja omejitev na tiste, ki se kažejo v zaključnih računih. Zato gre večji del sredstev za pokrivanje izgub v kmetijstvu družbenim obratom. Zato so kmetje le redko in neposredno deležni te prednosti. Res pa je, da je podcenjenost kmetijskih pridelkov mogoče reševati le z učinkovito in ustrezno cenovno politiko.

Omejevanje zadružne poslovnosti : KZ je v sozdu poslovno omejena, trdi predsednik zveze. Nasprotna trditev : noben gospodarski sistem si ne želi poslovno omejenih subjektov, obratno, samo poslovno učinkovit posamezni, lahko prispeva k učinkovitosti sistema. Dogovarjanje za skupne, boljše pogoje nabave in prodaje, ni omejevanje, ampak povečevanje poslovnosti in poslovne učinkovitosti.

Odtujevanje akumulacije : teza zvezinega pred sednika : akumulacija kmetijskih organizacij je v sozdi odtujena. Protiteza avtorja : vse članice sozda so dolžne združevati sredstva za naložbe skupnega pomena. Akumulacija in s tem neposredno tudi amortizacija, ni odtujena — združena sredstva se ne obrestujejo po 7 ali 25 % obrestni meri temveč po realni obrestni meri. Za skupne naložbe združenih sredstev, so lahko deležne tudi zadruge. Žal pa je interes za vlaganje razmeroma skromen.

Predstavnika vloga sozda : kmet je v poslovnem življenju sozda neviden, njegov edini predstavnik je vodstvo sozda, trdi predsednik Zadružne zveze. Glinšek pa : trditev ni jasna in kljub poiskusom, da bi jo razčistili, iz nje še nismo potegnili oprijemljivega zaključka. SOZD ni nikaršno predstavništvo. Članice, tudi zadruge, o večini svojih zadev — to so predvsem poslovne — odločajo na svojih samoupravnih organih, o skupnih zadevah pa delavskem svetu sozda (opomba V.B.: delavski svet sozda Mercator ima 48 delegatov, v njem je 7 kmetov, zadrugskih kooperantov). Sicer pa so članice — zadruge in ostale OZD — včlanjene neposredno v Zadružno zvezo in ustrezna splošna združenja. SOZD kot celota pa nikamor.

V nadaljevanju je podpredsednik sozda Mercator Slavko Glinšek, ki je odgovoren za sozdovo kmetijstvo, poudaril odprta vprašanja, ki kažejo, da tudi sam sozd ni povsem zadovoljen s svojim funkcioniranjem. Recimo odnos : kmetijska pridelava, pridelava in trgovina. Nanizal je vzroke oziroma razmere, zaradi

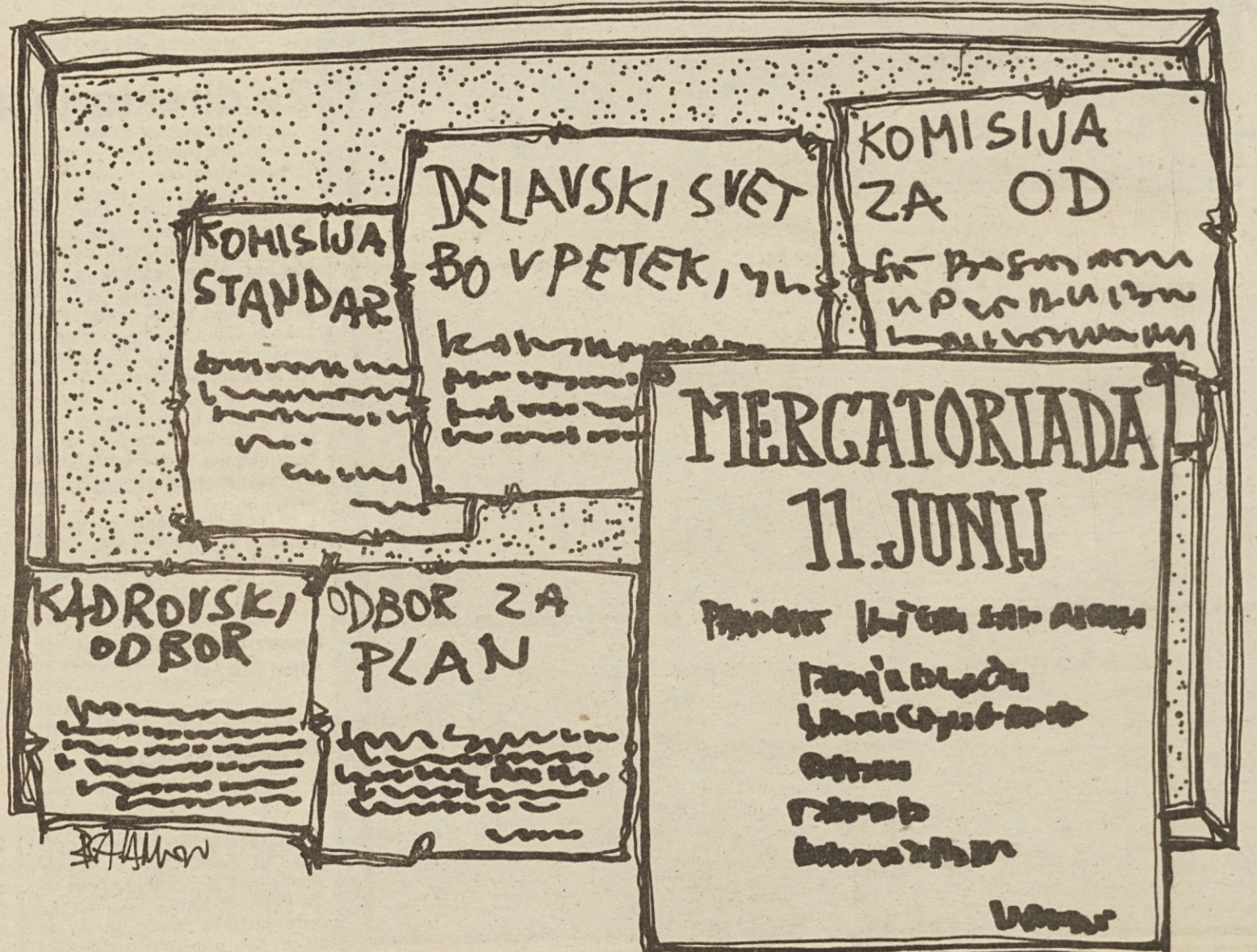
Besede, besede, besede...

katerih se tudi v sozdu težko usklajujejo medsebojni interesi.

»SOZD še dolgo ne bo (če sploh kdaj bo) organizacija, kjer se bodo odnosi med različnimi

interesi idealno lahko usklajevali. Je pa, naj še enkrat poudarim, članstvo v sozdu prostovoljno in če ne bo dovolj interesa, je jasno, da ga bodo nezainteresirani

člani zapustili. Zato so danes velike politične razprave o sozdi dokaj brezpredmetne.«, je svoj odgovor zaključil Mercatorjev podpredsednik.

GRADNJA NOVIH OBJEKTOV IZ ZDRUŽENIH SREDSTEV OD USTANOVITVE SOZDA DO 1987

[illegible]

LEGENDA:

- kl	- klasične trgovine	- bl	- blagovnice
- sp	- samopostrežne trgovine	- vo	- večji objekti

© ŠIFRA OBČINE
maj 1988

Pripravlil: K. HVAŠTIJA

V letu 1987 smo zgradili iz združenih sredstev naslednje objekte: SILOSE ZA MOKO GROSUPLJE (DO Pekarna, Grosuplje), BIFE LOGARČEK IN BIFE RUDNIK (HTG Jelka, Hrastnik), HOTEL NANOS IDRIJA (DO Rudar, TOZD Javornik), SKLADIŠČE AGROKOMBINAT KRŠKO (DO Agrokombinat, TOK Kmetijstvo, trgovina in storitve), SP HOTIZA (DO Univerzal Lendava), POSLOVNI PROSTORI M-ROŽNIK IN POSLOVNI CENTER MERCATOR-KIT, SP GOLO (DO Rožnik, TOZD Savica), SP HORJUL (DO Rožnik, TOZD Dolomiti), SUŠILNICA ZA ŽITO METLIKA (KZ Metlika), SP GOTNA VAS (M-Standard, Novo mesto), EXPRES "BAJSI" (M-Nanos, TOZD Izbira), KLASIČNA TRGOVINA MARKOVCI (MIP Panonija Ptuj, TOZD Maloprodaja), HLADILNICA MESOIZDELKI TRATA ŠKOFJA LOKA (KŽK Gore-njske, TOZD Mesoizdelki) in MODNA HIŠA LJUBLJANA (DO Modna hiša).

Hmelj ima oporo

Alfred Železnik

Zeleno zlato že raste

Premalo znano je, da zeleno zlato — hmelj pridelujejo tudi v Posavju. Hmelj pridelujejo v Sevniskem kmetijskem kombinatu na hmeljiščih v Loki pri Zidanem mostu, Kropolju in Logu. Tudi letos so že pred prvim majem uspeli privezati vse najlonske vrvice na visoke žičnice. Delo so opravili z doma prirejenim traktorjem in posebnim odrom.

Pravnik svetuje
Sergej Paternost

Ali ima delavec, ki je na službenem potovanju pravico do plačila nadur, čeprav je prejel dnevnicu?

Odgovor na to vprašanje bomo našli v določilih Družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za samoupravno urejanje odnosov pri pridobivanju in delitvi dohodka v SR Sloveniji in posameznih samoupravnih splošnih aktih.

Delo preko polnega delovnega časa ali kot ga v praksi imenujemo nadure, je poseben pogoj, ki se pojavlja le občasno, medtem ko je dnevnica povračilo potnih stroškov na službenem potovanju.

V bistvu gre za dve pravici, ki se ne izključujeta, ker izhajata iz različnih pravnih naslovov.

Iz tega izhaja, da ima delavec, ki je na službenem potovanju, lahko pravico do povračila potnih stroškov in tudi do plačila nadur, pod pogojem, da so v obeh primerih izpolnjeni pogoji, ki jih določa posamezni samoupravni splošni akt delovne organizacije.

Priprave na novo

Jože Černoša

V Poročevalcu prvo oznanilo

V 5. številki glasila delavcev in kmetov krškega Agrokombinata je urednik Jože Černoša povzel dogajanja in razpravo na seji delavskega sveta delovne organizacije. Že nekaj časa tečejo tihe in malo manj tihe razprave okrog spremembe organiziranosti delovne organizacije. In prav o tem je tekla beseda na delavskem svetu. Imenovana komisija, sestavljena iz predstavnikov delovne organizacije, sozda in občinske skupščine naj bi dorekla kakšen bo Mercator — Agrkombinat v prihodnje. Le v redkih glasilih zasledimo tudi neposredne povzetke razprave in konkretnih vprašanj. Urednik Poročevalca je zadeve zapisal takole :

Usmeritve za delo imenovane komisije :

1. oceniti dosedanje organiziranost Agrokombinata in njegovo delovanje
2. oceniti delo delovne skupnosti skupnih služb, zlasti pota dokumentacije, komercialno in financiranje
3. uvajanje računalništva v proizvodnjo in vodenje evidence
4. izdelati primerne variantne predloge bodoče organiziranosti
5. rok za dokončanje nalog : 30. 6. 1988.

Imenovanju komisije in določitvi njenih nalog je sledila precej živahna razprava, ki je bila, po vsej verjetnosti, posledica slabo pripravljenosti obrazložitve, zakaj pristopamo k razpravam za preoblikovanje (reorganizacijo) delovne organizacije. Iz te razprave povzemamo nekatera mnenja delegatov in vabljenih.

V razpravi so sodelovali : Ivan Kozole, Lojze Bizjak, Franc Strgar, Tone Cerjak, Franc Juvanc, Janez Žaren, Janez Drozg, Drago Rorh, Rezika Marjetič, Matjaž Falkner, Tone Planinc in drugi.

»Pobudnik za imenovanje te komisije ni TOK KTS, kot se govori. Iz TOK KTS je prišla le pobuda o proučitvi kmetijskega združništva in nič več.

Z imenovanjem komisije smo šele začeli postopek za izboljšanje organiziranosti.

Premalo si zaupamo. Vsak hoče nekaj zase. Nobene pobude e smemo zavreči, pač pa jo temeljito premisliti.

Edino kar drži je, da tako ne gre več naprej.

Pokazati bomo morali več poštenosti in odkritosti.

Že na tej seji prehitavamo. Še preden je komisija začela delati že hočemo rezultate. Časa za njeno delo je absolutno premalo. Morebitna nova organiziranost bo lahko zaživela v letu 1989.

Časovna omejitev na 30. 6. je le smernica, ne pa absolutna kategorija, želimo le, da se stvari pospešijo, pripravijo za javno razpravo in to še pred počitnicami. Kmetje so dejansko dali pobudo za imenovanje te komisije. Oni hočejo imeti svojo organizacijo. Bojazen je, da z imenovanjem komisije zavlačujemo in odlagamo potrebne hitre rešitve, čakamo na novo zakonodajo in izgubljam čas.

Komisija je imenovana na pobudo od zunaj (nihče ni povedal od koga — op.J.Č.)

Združna zveza Slovenije vztraja na preoblikovanju kmetijskih kombinatov, ki združujejo kmete. Na zborih kmetov je razprava vedno plodna in brez ovinkarjenja.

Obstoječa zakonodaja ni ovira za reorganizacijo naše DO:

Proizvodi kmetov se za njih praktično izgubijo, ko jih oddajo v odkupno skladišče.

Brez podrobnih analiz ne more komisija storiti ničesar. Pogoji gospodarjenja so še vedno neznan, zato je težko reči, na čem naj gradimo novo organiziranost. Komisija brez strokovne pomoči od zunaj ali znotraj ne pomeni

nič. Je »tretja liga«, na katero se bodo obešali odgovorni.

Reorganizacija za vsako ceno ne bo prinesla pravih učinkov. Komisija je marela, pod katero se bodo skrivali ljudje, ki so delovno organizacijo pripeljali do ta-

ko težkih razmer. Treba se bo lotiti kadrovskih sprememb.

Brez pripravljenega gradiva se delegati zelo težko odločajo o tako pomembnih zadevah.

Marsikdo niti ne ve, zakaj pravzaprav začnemo postopek za preoblikovanje DO. S takšno predpostavko začnemo svoje delo tudi komisija, zato omejevanje časa za njeno delo ni sprejemljivo.

Jedro razprav je v Poročevalcu povzeto v naslednjo ugotovitev : imenovali smo komisijo, ki je strokovno (kadrovsko) zelo močna. Trije člani imajo visoko izobrazbo, štirje višjo, eden pa je

Poljaki bodo lahko šrkopili

Franc Selak

Zanimiv izvoz s težavami

V začetku letošnjega januarja je bila v Varšavi podpisana jugoslovansko poljska blagovna lista. dlagi tega doku-

menta bo kranjska Agomehanika v deželo Solidarnosti izvozila 4500 škropilnic v vrednosti 3,420 milijona dolarjev.

Aprila in maja so bile podpisane pogodbe in rok za dobavo prvih 2500 škropilnic je 30. junij letos. Ta izvoz predstavlja 1,8 milijona dolarjev. Pogodbe z izvoznikom so sklenjene, proizvodnja pa zaradi problema likvidnostnih sredstev za tako obsežen izvoz, teče tudi z motnjami.

Pokušina v Radencih

Ivan Mikulin

Krški gostinci navdušili

V hotelu Radin v Radencih je bil 11. in 12. aprila letos Simpozij o mednarodnem turističnem marketingu, ki ga je organiziral Inštitut za napredek balgovnega prometa v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Jugoslavije, Zveznim komitejem za turizem, Turistično zvezo Jugoslavije, AMZ Jugoslavije in Radensko iz Radenc.

Izbrali smo ugodno priložnost in predstavili udeležencem simpozija gostinsko in turistično dejavnost naših organizacij iz Posavja.

S posebnim vabilom, ki je bilo priloženo gradivu za simpozij, smo udeležence seznanili s kakovostjo in pestrostjo naše ponudbe na tem področju ter jih povabili na pokušino v odmoru med predavanji. Na pokušini smo udeležencem postregli s kulinaricnimi posebnostmi in specialitetami Posavja, obogatili z mlečnimi izdelki M—Lju-

bljanskih mlekar in suhomesnini izdelki M—Nanosove Tovarne mesnih izdelkov iz Postojne. K prigrizku smo servirali vina M—Agrokombinata Krško. Pokušino so pripravili in izvedli izredni prikupno in profesionalno delavci krškega hotela Sremič iz delovne organizacije M—Hoteli gostinstvo.

Celotna akcija je udeležence simpozija prijetno presenetila in vzbudila precejšnje zanimanje za našo gostinsko—turistično ponudbo v Posavju, kar pe je bil seveda tudi naš namen.

Ob prilikah, karšna je bila v Radencih, se zgodijo tudi take stvari. Med gosti Simpozija o mednarodnem turističnem marketingu je bil tudi znani mariborski profesor dr. Savin. Gostinci iz krškega Sremiča so mu ponudili kozarček modre frankinje, ki jo pridelujejo v krškem vinogradništvu. Vino mu je ugajalo. Kot ljubozni gostitelji so mu podarili steklenico, ki jo je kasneje spil s prijateljem,

angleškim ambasadorjem v Beogradu, gospodom Woodsom. Kmalu potem je pri Petru Markoviču, direktorju tozda Sremiča, dobil telefon in dr. Savin je posredoval Angleževu prošnjo. Navdušen nad modro frankinjo ga je prosil za posredovanje. Krčani so diplomatu z veseljem ustregli in mu poslali karton vina. Naj gre dober glas v deveto vas, ali pa celo na Angleško!

kmet z dolgoletnimi izkušnjami pri upravljanju v kmetijstvu. In ko bo komisija dopolnjena še z gospodarstveniki iz sozda in občine, ji lahko v celoti zaupamo, da bo ob pomoči stroke in nas vseh, pripravila dobro razčlenitev razmer in primerne inačice (varianete) predlogov za novo organiziranost.

Pa še naše mnenje v zvezi s predstavitvijo seje delavskega sveta v Poročevalcu : spreminjanje organiziranosti delovne organizacije ni enostavna reč. Zato mora prav interno glasilo s sprotnim, celovitim in objektivnim obveščanjem spodbuditi sleherne-

ga delavca, da bo svoja razmišljanja o dogajanju in ciljih spreminjanja povedal jasno in glasno. Spreminjanje organiziranosti se kaj lahko sprevrže v tiho vojno, ki ne pelje nikamor. Že objava razprav na seji delavskega sveta, ki sicer za širši krog bralcev ne pomeni dosti, kaže, da se je urednik Jože Černoša odločil, da bo glasilo eno izmed mobilizacijskih sredstev. Poročevalcu želimo le, da bo zmožni ostati celovit in objektivni vir obveščanja.

Mercator po Poteh

Srečo Končina

Najboljši v tekmovanju

V soboto, 7. maja je na Pohod po poteh partizanske Ljubljane med 55.000 pohodniki na pot krenilo tudi 200 pohodnikov iz našega sozda.

Prireditve je imela tudi letos manifestativni in tekmovalni del. Oba sta potekala po že izgrajeni Poti spominov in tovarštva, partizanskih poteh v širši mestni okolici in po ulicah in cestah v središču mesta. Vsi pohodniki smo sklenili živ obroč okoli mesta in se kot mogočna reka zlili na Trg revolucije, kjer smo si ob 10. uri ogledali osrednjo prireditve.

Delavci sozda Mercator smo letos krenili po za nas novi, 8 km dolgi trasi s startom na Tolstovej ulici. Vroč majski dan, ki je že namigoval na poletje, je prispeval k utrujenosti, tako, da smo vsi z veseljem segli po sendvičih, krofih in čaju na naši okreplilni točki v Mostecu, na polovici poti. Pred soncem so nas varovali podarjeni rdeči klobuki s sozdovim znakom "M" in kljub utrujenosti in ožuljenosti, smo se po končani prireditvi kar težko razšli. To je lep dokaz, da imamo vsi Mercatorjevi pohodniki Pohod za prire-

ditev in dogodek, ki se mu ne bi zlahka odrekli.

Podobnih misli so bili verjetno tudi naši sodelavci, ki že nič koliko let sodelujejo na osrednji in tudi najtežji prireditvi tekmovalnega dela v Partizanskem maršu — teku trojk na težki, 28 kilometrov dolgi progi. Letos je bila konkurenca izenačena in močna, saj je v moški konkurenci nastopilo 219 tričlanskih ekip. V različnih ekipah smo srečali tudi nam znane obraze in imena iz našega sozda. Razveseljiva je bila tudi novica, da je z novim rekordom in že drugič zapored zmagala ekipa Mercator—Ljubljanskih mlekar, ki je že po dveh kilometrih prevzela vodstvo in tempo teka v svoje roke, in pod taktirko Srečka Končine, reprezentanta v maratonu, zanesljivo zmagala s prednostjo 1,5 minute.

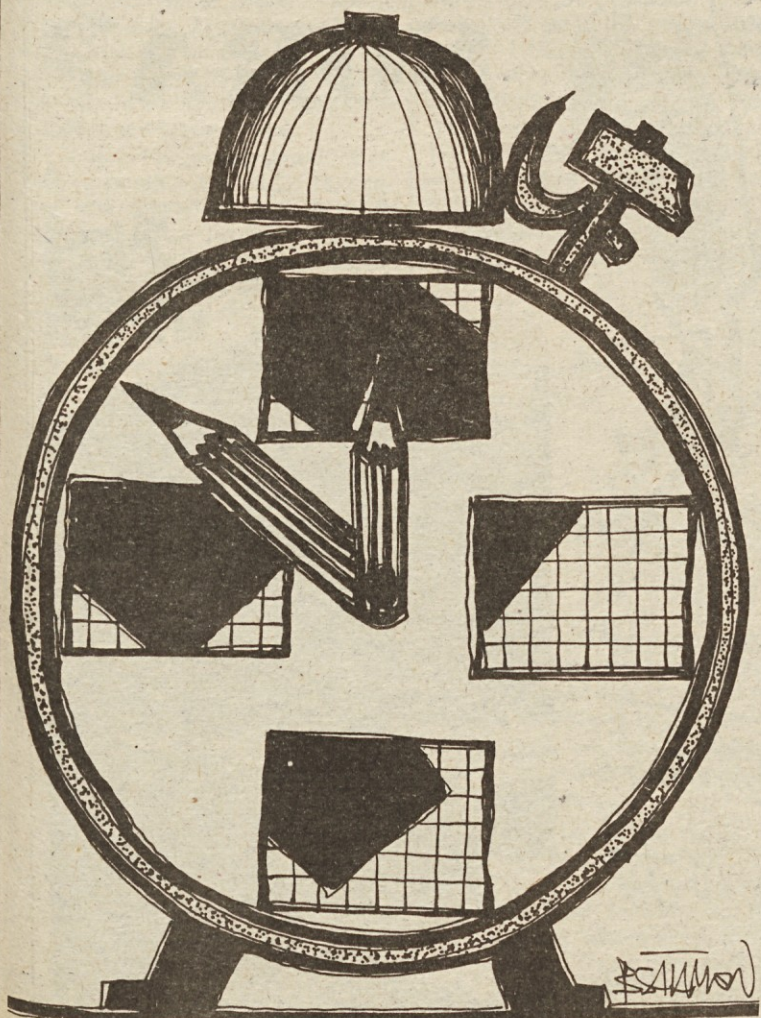
Pohod, prireditve na cilju, tekmovalni dosežek in dva prelepa sončna dneva, so samo utrinki, na katere bomo večkrat pomislili v čakanju na prihodnji Pohod.

Center Postojne lepši

Ob prvomajskih praznikih je M—Nanosov tozd izbira odprl novo klasično restvaracijo v prizidku prenovljenega marketa v centru Postojne. Restavracija ima 64 sedežev s sodobno kuhinjo. Iz restavracije je lep pogled na novi del Postojne. Nova tozдова pridobitev bo popestrila postojnsko turistično ponudbo.

YU moda 1988 in naprej

GOSTU LAHKO POGRNEM PRAŽNJI PRT, LAHKO PA GA PUSTIM ZA ČRVIVO MIZO ...

Lepa je ta moja dežela na sončni strani Alp. Toliko lepote na majhnem prostoru. Raznoterosti, ki se ne ponavljajo. Vse to lahko radodarno ponudimo gostu ali pa ljubosumno zadržimo zase.

Lahko mu prijazno zaželimo dober dan ali pa zlovoljno odidemo mimo.

Mimogrede mu lahko povemo, da samo pri nas raste Blagajev volčin, ali pa tisto pravljico o Zlatorogovem kraljestvu. Lahko nas pa to prav nič ne briga; saj je vseeno, ali tujec to ve ali ne.

Gostu lahko odrežemo debelo »kajlo« domačega kruha in mu natočimo tiste kapljice, ki je polna sonca, ali pa ga pustimo lačnega. Lahko mu ... ali pa ne ...

Teh »lahko« je nešteto.

Če jih bomo uresničili samo drobec, potem bomo bogatejši. Tako in drugače. Bo že držalo: turizem smo ljudje in turizem nas bogati.

Turizem nas bogati

Slovenija

Velika zlata medalja

Vesna Bleiweis

Najboljše slovensko vino 1987

Neodvisno od vseh težav, ki tarejo vinogradnike, so krški vinogradniki dokazali, da tudi v posavskem rajonu lahko zraste in se vzgoji vrhunsko vino — najvišje ocenjeno slovensko vino letnika 1987. Kakovost, ki jo je priznala komisija slovenskih enologov, je potrdila tudi velika zlata medalja, ki jo je tozdr krškega Agrokombinata — Vinogradništvo kleti, dobil na Novosadskem sejmu.

Krški vinogradniki so na letošnjem Novosadskem sejmu prejeli veliko zlato medaljo za svoj souvignon. Že prej pa je to vrhunsko vino prejelo oceno 19,5 točk, ki mu jih od 20 možnih, prisodila ocenjevalna komisija mariborskega Kmetijskega zavoda. Tako je to vino postalo najvišje

Te čestitke pa so utemeljene toliko bolj, ker so vinogradniki dokazali, da je tudi posavski rajon, rajon, ki ni po splošnem vedenju in znanju primeren samo za rdeča in rdečkasta vina, temveč, da na mikrolaokacijah lahko rastejo tudi trsi belih sort, kot na primer souvignona. Souvignon kot sorta, je v posavskem vinorodnem rajonu, nova sorta. In že prvi rezultati trgatve v letu 1987, potrjujejo, da je ta rajon primeren tudi za pridelavo kakovostnih in vrhunskih belih vin.

Vrhunskega vina brez skrbnega, z znanjem in ljubeznijo podprtega kletarjenja, ni. Vse troje bi lahko pripisali mlademu enologu v krški kleti Zdravku Mastnaku, ki je pripovedoval o vzgoji tega vrhunskega vina. Grozdi so zoreli od pozne jesni, v jagodah je jesensko sonce povečevalo koli-

čino sladkorja. Tudi trgali so to grozdje drugače. Od vsakega grozda so bile odbrane samo najbolj zrele jagode. Hiter transport do stiskalnice, s prešo pa jagode stisnjene le toliko, da je iz njih pritekel samo sok. V času alkoholnega vretja se je ta proces skrbno in pazljivo spremljal in analiziral z namenom, da se doseže harmonija med alkoholom, neprevretim sladkorjem in kislino. Na določeni stopnji je bil proces alkoholnega vretja ustavljen z zamrznitvijo. V nadaljnji predelavi pa je šlo vino v čiščenje, filtracijo, stabilizacijo in polnitev. Vse postopek zorenja vina je nadzorovala komisija. Vino je polnjeno v tri decilirske steklenice, za katere bo izdelana posebna grafična oprema oziroma nalepka. To vrhunsko vino, ki so ga v Krškem tozdu pridelali le okrog 500 litrov, posebno opremo tudi zasluži. Odras skrbnega dela in odločitve za novo sorto je tudi maloprodajna cena steklenice. Za ekskluzivnost je tudi cena ekskluzivna in menimo, da je tako prav. Vse preveč poceni sla-

bega in povprečnega vina nas je navadilo na množično in nekulturno pitje, da ne rečemo popivanje, ki s kulturnim uživanjem vina nima ničesar skupnega.

Novosadski sejem pa je Krčane pohvalil še z eno zlato medaljo za laški rizling pozne trgatve in dvema srebrnima za modro frankinjo in cviček. Predvsem zadnji dve sta potrditev kakovosti vin, ki v tozdu pomenita večji delež v proizvodnji, predvsem to velja za cviček. Predvsem ta, rečimo ji »levji delež proizvodnje«, pa dela sive lase. Ne zaradi kakovosti, temveč zaradi tržnosti. Na eni strani vrhunski dosežki, na drugi strani pa betežen položaj vinarjev. Kakovost, potrjena z medaljami, se na vinski borzi nekje na zahodu prodaja za velike denarje, obenem pa »špica« zagotovi prodajo tudi povprečja oziroma vrhunska znamka zagotavlja prodajo tudi tistega vina, ki za vinogradnika pomeni temeljno in količinsko najbolj značilno proizvodnjo.

Ekskluzivno vino je pri nas povprečnemu potrošniku prav tako

nedostopno kot nekje na zahodu, zanj je predrago celo vino z geografskim poreklom, trgovci trdijo, da lahko prodajo samo cenejša vina. Krog je sklenjen. Zaščitna znamka proizvajalca, potrjena z najvišjimi priznanji za kakovost, na tržnost njegovih proizvodov nima vpliva.

Beseda je v Krškem tekla o najboljšem vinu, ki ga je majhna slovenska dežela dala v letu 1987, ki ga je morala stroga komisija nagraditi z veliko zlato medaljo, o vinih, ki jih kinčajo zlata in srebrni medalji. V kozarcih za pokušino, se je iskalo kot zlato, vendar pa je imel pogovor kljub vsemu okus po pelinu. Denar, denar, denar. Bog ne daj (Mikuliću in njegovim apostolom je pač vseeno), da bi ta uničil znanje, polet in ljubezen, ki smo ga v naši deželi sposobni dati tudi trti in vinu. Bojim se, da preveč pričakujemo od 15. maja — štefan na mizo, pa tistega pravega mi nalijte, ki mi pozivlja žile, srce razjasni in oko.

Medalje za vinarje

Na Novosadskem sejmu poleg naslova »šampion« za vrhunska vina podelijo tudi 25 velikih zlatih medalj. Slovenski vinogradniki so jih dobili 8, ena med njimi je krška. Ocenjevano je bilo 124 vzorcev vin iz vse Jugoslavije.

Zlate medalje krasijo tudi naslednja vina, pridelana v našem sozdu:

— laški rizling tozda Vinogradništvo kleti v Krškem
— belokranjski rose in metliško črnino tozda Vin-ska klet v Metliki
Srebrni medalji pa sta si zaslužila cviček in modra frankinja iz Krškega.

20 članov komisije, ki je sredi letošnjega maja na »prerezu letnika 1987« v Mariboru, ocenjevala letnik, je med laškimi rizlingi pozne trgatve najboljšo kakovost prisodila krškemu laškemu rizlingu, souvignon potrdila za najboljšo slovensko vino letnika 1987, krška modra frankinja pa je dobila primat med rdečimi vini.

Razstavi z večerom lepe besede

V sklop prireditev ob Dnevu Mercatorja sodijo letos tudi naslednje prireditve:

- razstava izdelkov Mercatorjevih proizvodnih organizacij, predvsem novosti
- razstava likovnih in ročnih del ter izdelkov domače obrti, ki jih ustvarjajo naši delavci in kmetje,
- večer umetniške besede, ki so jo prav ustvarili naši ljudje.

Vse tri prireditve se bodo dogajale v poslovnem centru sozda v Ljubljani, Titova 137. Pričele se bodo 10. junija ob 17. uri, ko bo slovesno odprta razstava izdelkov organizacij združenega dela, nadaljevale pa ob 19. uri z otvoritvijo razstave likovnih in drugih del in večerom umetniške besede.

Vabimo vse sodelavce, ki se ukvarjajo s kakršnokoli dejavnostjo in menijo, da so njihovi dosežki primerni za predstavitev

širši javnosti, da se predstavijo. Ne bodite skromni in naj vas ne bo sram ali strah pokazati svoje slike, fotografije, lepega prta, puloverja ali gobelina, lesene deske, žlice, skrbno oblikovanega tradicionalnega ali umetniško oblikovanega lončarskega izdelka. Pridite nam povedati lepo pesem, črtico, humoresko, nam zapeti narodno ali umetno pesem, zaigrati na citre. Vse vas vabimo.

Informacije: Center za obveščanje SOZD, Bleiweis, tel. (061) 373-047.

Dan Mercatorja

V Sori pri Medvodah, na kopališču, bo 11. junija ob 13. uri družabno srečanje delavcev in kmetov sozda. Takorekoč finale Dneva Mercatorja oziroma njegove olimpiade. Pridite vsi — sreča vas čaka. Na sporedu bo srečolov, dobitkov bo kot toče, saj jih bodo prispevale vse članice sozda (tako upamo organizatorji). Pridite na veselico. Vožnja iz Ljubljane s posebnimi zelenici je zagotovljena. Za hrano in pijačo bo poskrbljeno.

ocenjeno slovensko vino letnika 1987. Dosežku krških vinogradnikov velja iskreno čestitati.

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozda Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozda Mercator-KIT, n. sub. o., Ljubljana, Titova 137. Izdaja Center za obveščanje SOZD Mercator-KIT. Uredništvo: Titova 137, 61113 Ljubljana. Tel. 373-047.

Ureja uredniški odbor: Kristina Antolič, Marko Bokal, Marko Glažar, Jože Kirm, Suzana Modričan, Sergej Paternost, Alenka Por, Marjeta Potočnik, Ljuba Suković in Miro Vapotič.

Glavna in odgovorna urednica: Vesna Bleiweis.

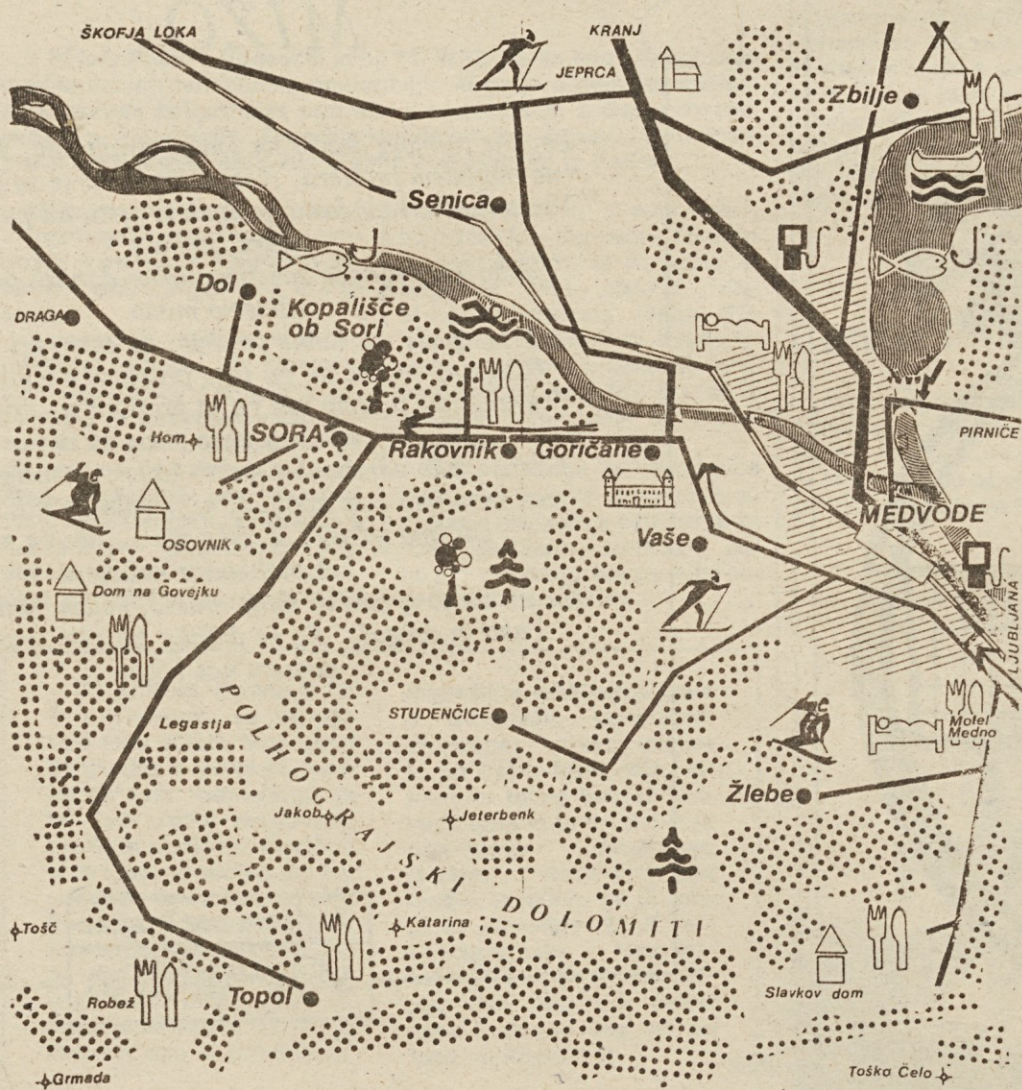
Novinar: Andrej Dvoršak.

Vse fotografije — nepodpisane — Andrej Dvoršak.

Tehnični urednik: Matjaž Marincsek.

Tiska ČGP Delo Ljubljana.

Glasilo prejemajo delavci, združeni kmetje, učenci in upokojenci sozda Mercator-KIT. Izhaja zadnji petek v mesecu. Naklada 20.000 izvodov. Po mnenju pristojnega republiškega organa je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

SORA

